
BUTLLETÍ D L'ARQUEBISBAT D BARCELONA

Núm. 156 (2015) I

28 de febrer

Redacció i administració:

Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació

c/ Bisbe, 5 – 08002 Barcelona – Tel. 93 270 10 13; Fax 93 270 13 05

A/e: info@arqbcn.cat – Webs: www.esglesiadeparcelona.cat – www.arquebisbatparcelona.cat

Prelat

Disposició

Visto el escrito presentado por el Hno. Mariano Santamaría Rodríguez, fms, Vicepostulador legítimamente constituido en la causa de canonización de la sierva de Dios Rosa Deulofeu González por el que solicita la iniciación de dicha causa; consultados a los hermanos en el episcopado de las diócesis con sede en Catalunya y hechas las debidas y oportunas investigaciones, convencido del fundamento sólido de la causa y de que no existen obstáculos serios contra la misma como consta por la comunicación de la Congregación para las causas de los Santos del día 21 de noviembre de 2013 (Prot.N.3121-1/13).

Así lo comunico a los fieles y les invito a depositar en la sede de la Vicepostulación de dicha causa —sita en Pg. Fabra i Puig, 260 3º, 08016 Barcelona—, todo lo que sepan, en favor o en contra de la sierva de Dios Rosa Deulofeu González.

Dado en Barcelona, el día 2 de febrero de 2015.

† Lluís Martínez Sistach
Cardenal Arzobispo de Barcelona

Por mandato del Sr. Cardenal Arzobispo

Sergi Gordo Rodríguez, pbro.
Secretario General y Canciller

Decrets

DECRET 02/15.— Barcelona, 9 de febrer de 2015

Acceptada la petició presentada per la FUNDACIÓN MONTFORT, en què sol·licita la modificació dels estatuts de la fundació;

Atès que els estatuts modificats de la fundació han recollit les observacions suggerides, compleixen tots els requisits establerts en la disciplina vigent de l'Església i que han estat aprovats per unanimitat en la sessió ordinària del patronat de 15 de desembre de 2014;

PEL PRESENT decret aprovem la nova redacció dels estatuts de la FUNDACIÓN MONTFORT, i els declarem vigents des del dia d'avui en substitució dels anteriors.

Ho decreta i firma l'Emm. i Rvdm. Sr. Cardenal Arquebisbe de Barcelona.

† Lluís Martínez Sistach
Cardenal Arquebisbe de Barcelona

Per manament del Sr. Cardenal Arquebisbe

Sergi Gordo Rodríguez, prev.
Secretari general i Cancellier

Homilies i alocucions

Homilía del cardenal arzobispo de Barcelona, Dr. Lluís Martínez Sistach, en la misa retransmitida por TVE desde la basílica del Tibidabo. Barcelona, 1 de febrero de 2015.

1. San Juan Bosco y Barcelona

«Estad siempre alegres en el Señor; os lo repito, estad alegres. Que vuestra bondad sea conocida de todos los hombres. El Señor está cerca.» Estas palabras de san Pablo son especialmente expresivas en esta basílica del Sagrado Corazón de Jesús del Tibidabo, desde la cual hoy Televisión Española retransmite la misa del domingo para toda España.

El motivo de esta retransmisión desde aquí es la conmemoración del segundo centenario del nacimiento de san Juan Bosco, cuya fiesta litúrgica se celebró ayer sábado, 31 de enero. Don Bosco, en 1886, dos años antes de su muerte, visitó la ciudad de Barcelona, invitado por una señora de gran sentido social, la venerable doña Dorotea de Chopitea, la cual, concedora de la gran obra social del sacerdote de Turín, le invitó a que viniera a Barcelona para abrir unos Talleres Salesianos en Sarriá para la formación profesional de los hijos de los trabajadores y para consolidar la obra salesiana entonces naciente en España.

A la iniciativa de san Juan Bosco se debe la realidad de esta basílica del Sagrado Corazón en la cumbre del Tibidabo. Durante su visita a Barcelona unos católicos barceloneses le hicieron ofrenda de unos terrenos en la cima del monte del Tibidabo para construir un templo dedicado al Sagrado Corazón. Cuidan de la pastoral de la basílica los Padres Salesianos, fundados por san Juan Bosco.

La basílica está coronada por una monumental imagen del Sagrado Corazón en bronce. La iluminación de esta imagen fue inaugurada desde Roma por el mismo Papa san Juan XXIII. El perfil del templo y los brazos abiertos de Cristo forman ya parte del perfil urbano de la gran ciudad de Barcelona y nos hablan de la presencia del Señor en nuestra gran ciudad.

2. Cristo nos libera de todos los demonios

En el Evangelio de este domingo, Jesús aparece liberando una persona del espíritu maligno que la poseía. Es lo que se llama un exorcismo, una realidad misteriosa y no fácil de explicar y de comprender para la secularizada mentalidad actual.

Jesús enseña con autoridad y cumple la palabra de Dios que hemos escuchado en la primera lectura: «Suscitare un profeta de entre sus hermanos. Pondré mis palabras en su boca, y les dirá lo que yo le mande. A quien no escuche las palabras que pronuncie en mi nombre, yo le pediré cuentas». Cada domingo escuchamos la Palabra de Dios escrita que tendríamos que hacerla viva en nuestra conciencia y en nuestras vidas.

La Palabra de Dios pone en evidencia nuestros «demonios» personales, nuestros egoísmos, perezas, mediocridades... Son los «espíritus malignos» que nos tientan y a veces nos poseen por instigación del Espíritu del Mal, el Tentador desde el principio, el enemigo del plan de Dios sobre el hombre y la creación... Pero la fe nos dice que el mal no ha de tener la última palabra, ni en la historia del mundo, ni en nuestra historia personal.

La Palabra de Dios siempre es liberadora, portadora de esperanza, y nos estimula a abrirnos a Cristo, a confiarle nuestras vidas, a avanzar siempre en nuestra conversión

para poder ser, en el mundo de hoy, no sólo «creyentes», sino creíbles. La autoridad de la Iglesia le ha de venir de su coherencia entre el decir y el hacer. Por esto, hemos de estar siempre con el corazón abierto para oír la voz del Señor, evitando lo que la Biblia llama el «endurecimiento del corazón». Dejémosnos liberar, por la gracia y la palabra de Cristo, de todos los demonios que nos tientan.

Durante los pasados meses hemos celebrado en Barcelona el primer congreso Internacional de Pastoral de las Grandes Ciudades que clausuró el mismo Papa Francisco en Roma el pasado 27 de noviembre con una Audiencia y su riquísimo discurso final. El Papa ha seguido con interés este Congreso. Dios vive en las grandes ciudades, como también en los pueblos. Hemos de tener conciencia de ello.

La imagen del Sagrado Corazón de Jesús de esta Basílica en el horizonte urbano de Barcelona es un signo de lo que el Papa Francisco nos ha dicho en la exhortación apostólica *«La alegría del Evangelio»*: «Necesitamos reconocer la ciudad desde una mirada contemplativa, esto es, desde una mirada de fe que descubra al Dios que habita en sus hogares, en sus calles, en sus plazas. La presencia de Dios acompaña las búsquedas sinceras que personas y grupos realizan para encontrar apoyo y sentido a sus vidas. Dios vive entre los ciudadanos promoviendo la solidaridad, la fraternidad, el deseo de bien, de verdad, de justicia. Esa presencia no debe ser fabricada sino descubierta, desvelada. Dios no se oculta a aquellos que lo buscan con un corazón sincero, aunque lo hagan a tientas, de manera imprecisa y difusa».

3. «Estad alegres en el Señor».

Esta retransmisión de la eucaristía desde el Tibidabo hace una especial referencia a la celebración del segundo centenario del nacimiento del sacerdote, educador y fundador san Juan Bosco, nacido el 16 de agosto de 1815 en Castelnuovo de Asti (Turín). El fundador de los Padres Salesianos y de las Hijas de María Auxiliadora es conocido como «el santo de la alegría», porque decía que «un santo triste es un triste santo». Hoy celebramos también la Jornada de la Vida Consagrada, y tenemos presentes a todos los consagrados y consagradas que son, en frase de Santa Teresa, «Amigos fuertes de Dios».

D. Bosco fue un hombre profundamente humanizador, un abogado de la infancia y la juventud, un defensor del método preventivo, que busca: «prevenir más que tener que reprimir». Fue un profeta de Cristo entre la juventud pobre y abandonada de una gran ciudad, como de alguna manera tenemos hoy en las grandes ciudades del mundo.

Él fue un profeta de la alegría cristiana y de la esperanza. Y sus hijos e hijas espirituales siguen en este empeño y en esta tarea, dedicados sobre todo a la evangelización de los jóvenes y a su promoción humana y cristiana para ayudarles a convertirse en

«honestos ciudadanos y verdaderos cristianos». Aprendamos de él y de sus seguidores el mensaje de alegría y de esperanza, a crear en el mundo educativo un «espíritu de familia» y a fomentar la cercanía entre maestros y alumnos. Así sea.

Homilia del Sr. Cardenal Arquebisbe de Barcelona, Dr. Lluís Martínez Sistach, en l'Eucaristia de la Presentació del Senyor amb motiu de la Jornada de la Vida Consagrada. Catedral de Barcelona, 2 de febrer de 2015.

Celebrem avui la Festa de la Presentació de Jesús, la festa de la Candelera. És una celebració molt íntima per a tots nosaltres, perquè és també la Jornada de la Vida Consagrada que aquest any té una connotació especial ja que el Papa Francesc ha proposat per a tota l'Església la celebració de l'Any de la Vida Consagrada. I alhora, commemorem el 5è Centenari del naixement de Santa Teresa de Jesús. Per això el lema d'aquesta Jornada està configurat amb aquestes paraules de la santa: «Amics forts en el Senyor». Certament, els consagrats i les consagrades són especialment amics del Senyor.

Com Maria i Josep que portaren Jesús al Temple per dedicar-lo, consagrar-lo al Senyor, també nosaltres pel baptisme ens hem consagrat, dedicat al Senyor esdevenint cristians i cristianes. I per vosaltres que heu estat cridats i cridades per seguir Jesús amb més radicalitat, us heu consagrat per imitar-lo en l'obediència, la pobresa i la castedat.

Per això, aquesta festa és un motiu per renovar la vostra entrega a aquest seguiment de Jesús en la vida consagrada en les diverses formes que existeixen en el jardí de l'Església. I és també motiu d'agraïment per la vocació a la vida consagrada que heu rebut. El Papa Francesc, motivant l'Any de la Vida Consagrada, us ha dit que el primer objectiu «és mirar el passat amb gratitud», perquè cada institut té la seva història i és molt el que heu fet tots els consagrats i consagrades al servei de l'Església universal i de les Esglésies diocesanes en les quals hi ha les vostres comunitats i a on vosaltres viviu i treballeu.

No hi ha dubte que aquests últims 50 anys des de la celebració del Concili Vaticà II, han estat una autèntica alenada de l'Esperit Sant per a tota l'Església, però també per a la vostra renovació, per retornar amb major fidelitat i radicalitat al vostre carisma i per actualitzar-lo a la llum dels continguts conciliaris i del signes dels temps.

El Papa Francesc en el seu document programàtic *Evangelii Gaudium* crida a tots els batejats i especialment a tots vosaltres a «recuperar la frescor de l'Evangelí» per tal de fer brollar «nous camins, mètodes creatius, altres formes d'expressió, signes més eloqüents, paraules carregades de renovat significat per al món actual» (EG 11).

La frescor de l'Evangelí, si la vivim i la comuniquem, dona el goig de l'evangelí. El mateix Papa us demana «que sigui sempre veritat el que vaig dir una vegada :‘On hi ha religiosos hi ha alegria’» (*Carta Apostòlica en l'inici de la vida consagrada*, II, 1). Malgrat les nostres limitacions i la realitat de les nostres famílies religioses, en una societat que ostenta el culte a l'eficiència, a l'estat pletòric de salut, a l'èxit, i que margina els pobres i exclou els perdedors, nosaltres podem testimoniar mitjançant les nostres vides la veritat de les paraules de l'Esclusura: «Quan sóc feble és quan sóc realment fort» (2Co 12, 10). La vida consagrada creix mitjançant la vostra vida de seguiment radical i joiós de Jesús, una vida en la que es transparenta l'alegria i la bellesa de viure l'Evangelí i de seguir Jesús.

En esta Jornada para la Vida Consagrada la Iglesia se une para agradecer el servicio eclesial que realizáis en diversísimos campos de la vida humana y cristiana. Para cerciorarnos más de ello, es suficiente pensar qué sería de nuestra sociedad sin vuestra presencia, sin vuestras obras e instituciones, en el campo de la espiritualidad, de la pobreza, de la marginación, de la enseñanza, de la cultura, de la atención a los ancianos y enfermos, etc. Nuestra sociedad sería más vacía y más pobre sin la importantísima y necesaria tarea que estáis realizando.

Vuestra presencia en medio de la convivencia social, la presencia de vuestras comunidades e institutos, es siempre una presencia evangelizadora. Evangelizáis mediante el amor que tenéis a las personas que viven cerca de vosotros, el trato que mantenéis con todas ellas, las conversaciones con todas ellas, todo esto es lo que evangeliza, hace presente a Dios que es amor. Y la evangelización es la finalidad última de todo cristiano y de toda persona consagrada a Dios. Asimismo, la evangelización es la tarea más urgente que tiene la Iglesia en todo el mundo y también en nuestro occidente europeo. Los consagrados y las consagradas siempre han vivido en la Iglesia la exigencia evangelizadora del bautismo, marchando a países de misión. El Papa Francisco nos pide que seamos una Iglesia en salida y que vayamos a las periferias geográficas y existenciales. Esta vocación misionera y evangelizadora evita que nuestras comunidades e institutos sean autoreferenciales.

El Papa Francisco os dice que «siempre estáis llamados a ser expertos en la misericordia divina». Es verdad que la vida de comunidad no siempre es fácil, pero es en la vida comunitaria en donde estéis llamados y llamadas a crecer en la misericordia, la paciencia y la caridad perfecta. La experiencia de la misericordia de Dios, alimentada por la oración y la comunidad, ha de dar forma a todo lo que vosotros sois y a todo lo vosotros hacéis. El testimonio de la vida consagrada es un bien precioso para toda la Iglesia.

Este Año de la Vida Consagrada ha de ayudar a que todo el pueblo cristiano tome mayor conciencia del don de tantos consagrados y tantas consagradas. En consecuen-

cia, todos los fieles han de dar gracias a Dios por la vida consagrada y han de pedir al Señor que suscite vocaciones a la vida consagrada para que este don enriquezca siempre la vida de la Iglesia. Sin duda, el Espíritu Santo suscitará estas vocaciones.

El Papa Francisco ha relacionado este Año de la Vida Consagrada y el Sínodo de los Obispos dedicado a la familia. Familia y vida consagrada —nos dice Francisco— son vocaciones portadoras de riqueza y gracia para todos, ámbitos de humanización en la construcción de relaciones vitales y lugares de evangelización. Vosotras queridas consagradas y vosotros queridos consagrados, trabajáis muchísimo con las familias y contribuís a que estas familias sean más y más unas auténticas comunidades de vida y de amor.

Com a pastor d'aquesta Església metropolitana de Barcelona em plau agrair-vos a tots vosaltres i a totes vosaltres la vostra vida personal i comunitària de seguiment radical de Jesús pobre, obedient i cast. Que Maria, que va viure sempre el seu sí radical, intercedeixi perquè tots vosaltres, estimats consagrats i consagrades, visqueu cada dia i sempre el vostre compromís de seguiment radical de Jesús. Amén.

Homilia del Sr. Cardenal Arquebisbe de Barcelona, Dr. Lluís Martínez Sistach, en la Missa del Dimecres de Cendra, Catedral de Barcelona, 18 de febrer de 2015

Amb la imposició de la cendra en els nostres caps iniciem el temps litúrgic de la Quaresma. Són quaranta dies que ens han d'ajudar a preparar-nos una mica millor per a la celebració de la Pasqua.

El Papa Francesc, en el seu missatge quaresmal, ens saluda dient-nos que «la Quaresma és un temps de renovació per a l'Església, per a les comunitats i per a cada creient». La Quaresma és un temps de conversió, de retornar al Pare, de reorientar la nostra vida per identificar-nos més amb Jesucrist i el seu Evangeli.

La Paraula de Déu que hem escoltat avui ens dóna l'enfocament d'aquest temps quaresmal. El Profeta Joel demana una conversió de cor cap a Déu. Ho diu amb paraules molt clares i molt adients davant de la temptació de fariseisme. Ho fa amb aquestes paraules que hem escoltat: «Ara, convertiu-vos a mi amb tot el vostre cor; dejuneu, ploreu, poseu-vos de dol. Esquinceu-vos el cor, i no els vestits! Convertiu-vos al Senyor, el vostre Déu».

El Senyor ens demana la conversió interior i no quedar-nos només ni principalment en allò exterior, en la imatge, en allò que es veu. Perquè el Senyor ens ha dit que és de dins de nosaltres que surt el que és dolent. Per això és necessari que la conversió parteixi del nostre cor. Cal que ens convertim amb el cor, amb el cap i amb la voluntat a la Bona Nova de Jesús per tal que ens identifiquem més i més amb el Senyor.

La temptació de quedar-nos en el que es veu és constant a la nostra vida cristiana. Per això Jesús en l'evangeli que hem escoltat ens adverteix d'aquesta temptació en la pràctica que l'Església ens proposa per a aquest temps quaresmal: la pregària, el dejuni i l'almoïna.

En el Sermó de la Muntanya, la *carta magna* del cristià, Jesús ens diu: «Quan pregueu no ho feu com els hipòcrites; quan dejuneu no feu un posat trist; quan dones als qui ho necessiten no ho anunciïis a toc de trompeta». I Jesús afegeix: «Us ho dic amb tota veritat: Ja tenen la recompensa. Tu, quan dejunis, renta't la cara i posa't perfum perquè la gent no sàpiga que dejunes, sinó només el teu Pare, i Ell, per a qui no hi ha secrets, t'ho recompensarà».

El Senyor diu per mitjà del profeta Isaïes que el dejuni que el complau és el que allibera els qui estan empresonats, deslligar les corretges del jou, deixar lliures els oprimits i trossejar jous de tota mena. El Senyor ens demana que ens sentim fills del Pare del cel que ens estima i ens perdona sempre i que ens estimem com a germans. Per això el Papa Francesc en el seu missatge quaresmal ens diu que «un dels desafiaments més urgent sobre el qual vull detenir-me en aquest missatge és el de la globalització de la indiferència». La Quaresma ens ha d'ajudar a vèncer la nostra petita o gran indiferència vers els germans que pateixen necessitats i sofreixen aquí i arreu. El cristià és aquell que permet que Déu el revesteixi de la seva bondat i misericòrdia, que el revesteixi de Crist que per amor a tots donà la seva vida en creu per a tothom.

La Quaresma és un temps propici per a deixar-nos ajudar per Jesucrist en la nostra conversió i així arribar a ser com ell. Aquell que és de Crist, pertany a un sol cos i en Ell no s'és mai indiferent envers els altres. Sant Pau ens diu que «quan un membre sofreix tots els altres sofreixen amb ell, i quan un membre és honorat, tots els altres s'alegren amb ell» (1Co12,26).

Aquesta Quaresma de 2015, amb comunió i sintonia amb el Papa Francesc, la nostra conversió ha de tenir molt present el contingut del programa pastoral que el Papa ens ha assenyalat —per a tota l'Església— en el seu document *Evangelii gaudium* (La joia de l'Evangeli). El Papa ens demana una conversió personal i pastoral. Ens hem de sentir membres de l'Església i responsables de la missió de l'Església que consisteix a anunciar Jesús i el seu evangeli a les persones que no el coneixen encara, i sabem que són moltes. És el primer objectiu del nostre Pla Pastoral. Ens hem de sentir evangelitzadors i missioners, com una exigència joiosa del baptisme que rebérem. El Senyor ens ha escollit i ens envia a fer aquest servei eclesial.

Durant aquesta Quaresma he de practicar les obres corporals i espirituals de misericòrdia de l'Església. Hem de vèncer la nostra indiferència compartint els nostres béns materials i els nostres béns espirituals. Obres corporals perquè hi ha moltes persones i

famílies que pateixen les conseqüències de la crisi econòmica. Però també obres espirituals, perquè Jesús ens ha dit que «l'home no viu només de pa, sinó de tota paraula que surt de la boca de Déu».

Intensifiquemos, queridos hermanos y hermanas las prácticas cuaresmales de la oración, del ayuno y de la caridad. Es el camino que la Iglesia, nuestra querida madre, nos propone en estos días cuaresmales para convertirnos a Dios. Tengamos muy presentes en la oración que intensificaremos durante la Cuaresma, a tantos hermanos nuestros cristianos de Oriente Medio y de otros países de África y Asia que sufren persecución por el hecho de ser cristianos. Son los mártires de nuestros días. Son perseguidos y se ven obligados a dejar su casa y su tierra. Que el Señor resucitado mueva el corazón de las personas responsables para que respeten la dignidad de toda persona y la libertad religiosa de toda persona.

El Papa Francisco en su mensaje de Cuaresma, quiere que vencamos la indiferencia y que recemos en la comunión de la Iglesia. Por ello, ha anunciado que propone las «24 horas para el Señor», que desea que se celebren en toda la Iglesia los días 13 y 14 de marzo, fecha en que celebraremos el segundo aniversario de su elección como obispo de Roma y Sucesor de Pedro.

María nos acompañará estos días cuaresmales para que al iniciar cada jornada digamos aquella palabra que ella dijo al ángel: Sí, soy la sierva del Señor, que se haga en mí según tu palabra.

Paraula i vida

La festa de la Candelera (01/02/2015)

Demà, 2 de febrer, celebrem la festa de la Presentació de Jesús al temple per Maria i Josep. Quaranta dies després del naixement de Jesús, celebrem aquesta festa, ben antiga i originària de Jerusalem. Recordem aquell fet que narra l'Evangeli de Lluc: quan Josep i Maria van anar al temple per complir el que manava la Llei de Moisès per la purificació de les mares i sobre la presentació dels fills primogènits a Déu, tingué lloc la trobada amb l'ancià Simeó, que proclamà que aquell infant era una llum per a tots els pobles, i amb la profetessa Anna, que explicava a tothom que aquell nen era el Salvador esperat per Israel.

Aquesta és una festa del Senyor, com ho expressa el seu títol. Però també és una festa de Maria. Bé podem en ella recordar la Mare de Déu, que és qui ens dóna Jesús perquè sigui la nostra llum.

L'element que caracteritza més aquesta festa és la benedicció i processó amb les candel·les, amb la qual refermem la nostra fe en allò que va proclamar Simeó. La candela és un símbol; un símbol bellíssim i molt expressiu. Ara que, en molts àmbits culturals, es revaloritza el llenguatge simbòlic com a més polivalent i més emotiu i suggeridor que el llenguatge merament racional, hauríem de fer un esforç per donar tot el seu sentit als símbols cristians. Gaudí ens en donà un gran exemple en tot el seu temple de la Sagrada Família, que impressiona per la genialitat de la seva tècnica constructiva, però també per la varietat i riquesa dels seus símbols.

Llegint el llibre titulat *Ment oberta, cor creient*, que recull les meditacions dels exercicis espirituals dirigits pel papa Francesc quan era arquebisbe de Buenos Aires, m'ha impressionat el valor que dóna al símbol de la candela en la festa que celebrem cada any el 2 de febrer. Explica que hi ha llum al temple quan hi entra Jesús, perquè hi entra el que és la Llum: «Llum per a il·luminar les nacions paganes i glòria del vostre poble d'Israel». I afegeix: «És el dia de la candela, de la llum tènue, que es farà un gran ciri adornat la nit de Pasqua —precisament en la gran celebració de la Vetlla Pasqual o de la Resurrecció— i es farà sol resplendent al final de la història. Les persones que demà porten les candel·les a les mans —diu el Papa— *lumen requirunt lumine*»; que vol dir precisament això: que a través d'una llumeta cerquen el qui és la Llum, és a dir, Jesucrist mateix, Déu i home vertader.

D'aquesta manera, la festa de la Candelera és com un pont que uneix el Nadal, la Pasqua i la manifestació de Jesucrist al final dels temps. Sempre, però sobretot aquest any, per voluntat del Sant Pare especialment dedicat als religiosos i religioses —com a Any de la Vida Consagrada—, aquest dia hem de pregar i agrair el servei que fan a l'Església i a les nostres societats els religiosos i religioses, tant els de vida monàstica com els de vida activa en els diversos camps del treball educatiu, social i assistencial.

+ Lluís Martínez Sistach
Cardenal arquebisbe de Barcelona

La globalització de la solidaritat (08/02/2015)

Un any més, al començament de febrer, «Mans Unides» ens parla del problema del subdesenvolupament i d'una de les seves manifestacions, el problema de la fam en el món. El lema d'aquesta campanya de 2015 posa l'accent en el protagonisme de cada ésser humà com a persona i com a ciutadà. Diu així: «Lluitem contra la pobresa. T'hi apuntes?»

Quan els ciutadans s'impliquen i es comprometen se sembren gèrmens d'esperança que, tard o d'hora, donaran el fruit esperat. Certament, el futur del món depèn del compromís de cadascun dels membres de la humanitat.

Avui es viu un procés de globalització que els últims anys es va accelerant. Cal dir, però, com ens va recordar el papa Joan Pau II, que avui dia estan globalitzades l'economia i les finances, però no la solidaritat. La globalització econòmica no va acompanyada d'una globalització social suficient. Tenim un món cada vegada més interconnectat, més informat sobre el que passa arreu, però malgrat això aquesta interconnexió dissortadament no comporta més solidaritat o no la comporta en la mesura que faria possible la solució dels problemes del desenvolupament, la manca d'educació i les carències en l'alimentació i en la promoció de les dones.

L'Església ofereix una alternativa demanant el compromís de tothom per fer realitat una globalització de la solidaritat. El papa Francesc, en la línia dels seus antecessors —sobretot Pau VI, Joan Pau II i Benet XVI—, ha fet una forta crida a treballar en la solució del problema de la fam en el món, sobretot en ocasió de la seva visita a la seu romana de la FAO, l'organisme de les Nacions Unides dedicat als problemes de l'agricultura i l'alimentació, i ha reiterat aquesta crida en la seva recent visita al Parlament Europeu, a Estrasburg.

La doctrina social de l'Església dóna uns principis ètics fonamentals en els quals s'hauria de basar la globalització, com ara la solidaritat i la subsidiarietat. L'Església reitera la centralitat de la persona humana en la societat i la seva capacitat de buscar el bé i la justícia. Això exigeix respectar les coses que no poden estar sotmeses a la llei de l'oferta i la demanda, començant pel dret a la vida, i a una vida digna.

La globalització no ha de ser suportada com una fatalitat ni celebrada com una panacea. És una evolució socioeconòmica, política i cultural que ha de ser orientada amb el compromís de tots, de manera que pugui aportar a la majoria de persones i especialment a les més pobres, els fruits de la justícia i de la solidaritat.

En aquesta línia treballa aquesta ONG catòlica que és «Mans Unides», i per això, un any més, demano que pugui rebre el suport econòmic de les persones i les institucions que senten la responsabilitat de promoure la solidaritat en favor dels drets fonamentals de les persones.

+Lluís Martínez Sistach
Cardenal arquebisbe de Barcelona

Una Quaresma oberta a la Pasqua (15/02/2015)

Amb la seva extraordinària capacitat d'expressar gràficament i de manera molt entenedora el seu pensament, el papa Francesc ha escrit que «hi ha cristians l'opció dels quals sembla la d'una Quaresma sense Pasqua». Recordo ara aquesta frase seva, que trobem

en *La joia de l'Evangeli*, el seu document programàtic, perquè amb el Dimecres de Cendra iniciem precisament el camí de Quaresma que ens ha de portar a la celebració de la Pasqua, la principal festa de l'any cristià i el centre de totes les altres festes.

Quan ja eren evidents els aires de confrontació entre Jesús i alguns dels fariseus i mestres de la Llei jueva, aquests –segons ens explica l'Evangeli– li van fer una pregunta acusatòria a Jesús: «Com és que els teus deixebles no segueixen la tradició dels antics, sinó que mengen amb les mans impures?»

Jesús, a partir d'una cita del profeta Isaïes, els acusa d'hipòcrites perquè honoren Déu amb els llavis però en mantenen allunyat el seu cor, que per a la Bíblia és el nucli fonamental i el centre de la persona. El fariseisme és una temptació constant de tota pràctica religiosa si aquesta es recolza només en el compliment de la lletra, en la formalitat, en l'aparença i ignora el fons, l'essència, el valor profund i pedagògic de les pràctiques. D'aquesta manera, es fàcil caure en la hipocresia i en un sentiment de falsa superioritat moral sobre els altres, tan magistralment il·lustrades per Jesús en la paràbola del fariseu i del publicà amb aquestes paraules: «Et dono gràcies, oh Déu, perquè no sóc com els altres homes, ni com aquest publicà...»

La litúrgia del Dimecres de Cendra és una molt bona teràpia contra la temptació del fariseisme. I ho és precisament amb unes paraules que ens parlen de l'actitud interior i la discreció espiritual amb què hem de viure les tres pràctiques pròpies dels temps de Quaresma: l'oració, el dejuni i l'almoina. En el Sermó de la Muntanya, la *carta magna* del cristià, Jesús ens diu: «Quan pregueu —oració— no ho feu com els hipòcrites»; «quan dejuneu —dejuni— no feu un posat trist»; «quan doneu als qui ho necessiten—almoina—, no ho anunciïs a toc de trompeta»... I afegeix: «Us ho dic amb tota veritat: ja tenen la recompensa. Tu, quan dejunis, renta't la cara i posa't perfum perquè la gent no sàpiga que dejunes, sinó només el teu Pare, i ell, per a qui no hi ha secrets, t'ho recompensarà.»

El Senyor diu per mitjà del profeta Isaïes que el dejuni que el complau és el que allibera els qui estan empresonats, deslliga les corretges del jou, deixa lliures els oprimits i trosseja jous de tota mena. «Comparteix el teu pa amb els qui passen fam, vesteix el qui va despulat. No els defugis, que són germans teus. Llavors brillarà com l'alba la teva llum, i les teves ferides es clouran en un moment». Amor i solidaritat enfront de formulismes buits; realitat enfront d'aparences. Sense hipocresies ni enganys. Ho expressa d'una manera contundent el profeta Joel, que escoltarem el proper dimecres: «Esquinceu-vos el cor, i no els vestits!»

+ Lluís Martínez Sistach
Cardenal arquebisbe de Barcelona

No tinguem por de la confessió (22/02/2015)

Els cristians parlem sovint de la necessitat de convertir-nos a Déu. La Quaresma és un temps propici per a la conversió i per preparar-nos millor a celebrar la Pasqua. Ens costa acceptar amb realisme l'existència del pecat en el món i en cadascun de nosaltres. En aquest sentit, el temps quaresmal és una crida a la sinceritat, a reconèixer que som pecadors.

Tanmateix, ser cristià ens demana no romandre només en la consciència que som pecadors. El coneixement i la participació en la vida de Crist —per la fe i els sagraments de la fe— és el millor camí per conèixer Déu i per conèixer-nos veritablement nosaltres mateixos. El geni de Pascal va escriure en un dels seus *Pensaments* —el que porta el número 75 en l'edició de Chevalier—: «El coneixement de Déu sense el de la nostra misèria humana engendra orgull. El coneixement de la nostra misèria sense el de Déu engendra desesperació. El coneixement de Jesucrist és el camí: en ell coneixem Déu i la nostra misèria.» En l'oració del parenostre demanem perdó a Déu pels nostres pecats: «Perdoneu les nostres culpes, així com nosaltres perdonem els nostres deutors; i no permeteu que nosaltres caiguem a la temptació ans deslliureu-nos de qualsevol mal».

En aquest temps de Quaresma som invitats tant a reconèixer que som pecadors com a acollir el perdó de Déu. Sempre, però avui encara més, ens costa apropar-nos al sagrament de la penitència per aconseguir la gràcia de Déu i reconciliar-nos amb Ell. Cal que renovem la consciència que Déu sempre perdona el pecador penedit. Confessar-se és sempre un acte d'humilitat, però és un gest summament coherent amb la nostra fe i ens fa humanament i sobretot cristianament millors. Qui no recorda la meravellosa paràbola del fariseu i del publicà que llegim a l'evangeli?

És molt eloqüent l'exemple que ens dóna, en aquest sentit, el nostre Sant Pare Francesc, que ha manifestat als fidels —parlant d'aquest sagrament— que el Papa també es confessa sovint. El perdó de Déu —va dir— se'ns dóna en l'Església, se'ns transmet a través del ministeri d'un germà nostre, el sacerdot, que és un home que, com nosaltres, també té necessitat de la misericòrdia. Per això els sacerdots han de confessar-se, i també tots els bisbes: tots som pecadors». I passant al testimoni personal, Francesc va afegir: «Fins i tot el Papa es confessa cada quinze dies, perquè el Papa és també un pecador! El confessor escolta el que jo li dic, m'aconsella i em perdona, perquè tots tenim necessitat d'aquest perdó». I ha resumit el seu missatge dient-nos: «No tinguem por de la confessió!»

El sagrament de la reconciliació i el de la unció dels malalts són dos sagraments de curació i brollen directament del misteri pasqual. Així ho posa en relleu el fet que fos al vespre del mateix dia de Pasqua quan el Senyor s'aparegué als deixebles reunits en el cenacle i els va saludar amb les paraules: «Pau a vosaltres». Llavors alenà damunt

d'ells i els digué: «Rebeu l'Esperit Sant; a tots aquells a qui perdonareu els pecats, els quedaran perdonats».

+ Lluís Martínez Sistach
Cardenal arquebisbe de Barcelona

Comunicats de premsa

El cardenal Martínez Sistach participa aquest cap de setmana al Consell Pontifici per als laics

BARCELONA, 6 de febrer de 2015 — El cardenal arquebisbe de Barcelona Dr. Lluís Martínez Sistach es troba aquests dies a Roma per participar en reunions de gran transcendència pel futur immediat de l'Església com l'assemblea plenària del Consell Pontifici per als laics.

Fins diumenge 32 bisbes, sacerdots i sobretot laics, homes i dones procedents d'arreu del món, prenen part en la trobada anual del Consell Pontifici per als laics on el cardenal Martínez Sistach hi participa com a membre del comitè de presidència.

«Trobar Déu en el cor de la ciutat» és el tema central de la reunió d'enguany que vol reflexionar sobre la pastoral urbana, qüestió que ja va ser tractada en profunditat al Congrés Internacional de Pastoral de les Grans Ciutats celebrat aquest novembre a Barcelona. Demà dissabte, 7 de febrer a dos quarts de dotze del migdia el papa Francesc rebrà en audiència privada els membres d'aquest Consell Pontifici.

Aquest divendres el cardenal Martínez Sistach també ha pres part en el Consell Pontifici per als Textos Legislatius en una reunió centrada en temes relacionats amb les competències d'aquest dicasteri. La intensa setmana d'activitat de l'arquebisbe de Barcelona a Roma es tancarà els propers 14 i 15 de febrer quan participi en un consistori per a la creació de nous cardenals, presidit pel papa Francesc.

El director de *l'Osservatore Romano* obre un cicle de conferències sobre el Sínode de la Família

BARCELONA, 20 de febrer de 2015 — El director de *l'Osservatore Romano* Dr. Giovanni Maria Vian visita Barcelona aquest cap de setmana per participar al cicle de conferències quaresmals que organitza la parròquia de la Concepció de Barcelona, amb la col·laboració de la delegació diocesana per a la Vida Consagrada, la delegació diocesana de Pastoral Familiar i l'Obra d'Exercicis Parroquials.

La conferència del responsable del prestigiós diari vaticà és la primera de tres convocatòries que es celebraran consecutivament durant els propers diumenges a les 19 hores. Les conferències analitzaran el gran esdeveniment actual de l'Església: el Sínode Extraordinari de la Família. La que dictarà aquesta setmana l'historiador religiós i periodista italià es titula «Sínode dels pares i dels mitjans de comunicació» i pretén analitzar les esperances i inquietuds que ha expressat la premsa, la ràdio i la televisió sobre aquesta assemblea de bisbes.

El diumenge, 1 de març hi participarà Monsenyor Vincenzo Paglia, president del Consell Pontifici de la Família que parlarà dels grans desafiaments de la família d'avui i la seva pastoral a l'Església catòlica. Finalment, el diumenge, 8 de març serà el torn del cardenal arquebisbe de Barcelona, Dr. Lluís Martínez Sistach, que explicarà la seva experiència a la darrera assemblea sinodal celebrada l'any passat i reflexionarà sobre la continuació d'aquest esdeveniment durant la propera tardor.

Pregàries pels cristians perseguits

Davant dels fets violents ocorreguts contra persones de fe cristiana, el Sr. Cardenal Arquebisbe, juntament amb el Consell Episcopal, demanen oracions durant els diumenges de Quaresma a l'Arxidiòcesi de Barcelona per totes les persones que són perseguïdes o han mort a causa de la seva fe cristiana.

Així doncs, a la pregària dels fidels de l'Eucaristia, a la pregària de vespres de la litúrgia de les hores, i també en l'oració personal, se suggereixen els textos següents:

—*Pels cristians que són perseguits a causa de la seva fe: que rebin l'Esperit de fortalesa per poder sortir vencedors en el combat de la fe.*

—*Pels cristians perseguits o maltractats a causa del testimoni evangèlic de la seva vida: que l'Esperit Sant de Déu els mantingui fermes fins a la fi.*

Es prega que es faci la màxima difusió d'aquesta iniciativa.

Barcelona, 20 de febrer de 2015.

Articles i declaracions

Conferència sobre Joan Pau II, legislador de l'Església (Universitat de Lugano)

San Giovanni Paolo II: grande legislatore della Chiesa

Relazione nell'incontro dell'Istituto Internazionale di Diritto Canonico e Diritto Comparato delle Religioni della Facoltà di Teologia di Lugano. Lugano, 20 febbraio 2015

In questo incontro vogliamo introdurci in alcuni aspetti della vita e attività di Papa San Giovanni Paolo II. Non è facile, perché si tratta di una illustre figura, un Papa che può essere descritto come «grande». Basti pensare ai 26 anni del suo pontificato, e che è stato il terzo pontificato più lungo della storia. Fu eletto Vescovo di Roma e Successore di Pietro all'età di 58 anni, in pieno vigore, quel 16 ottobre del 1978. Se ci fissiamo sui suoi documenti pontifici, ha scritto 14 encicliche, 13 esortazioni apostoliche, 11 costituzioni apostoliche, 42 lettere apostoliche, 28 Motu proprio e 26 discorsi alla Rota Romana. Ha scritto e ha parlato moltissimo.

Un professore di filosofia, un vescovo di Cracovia, come avrebbe affrontato l'attività legislativa e il trattamento del diritto nell'esercizio del suo ministero nella sede di Pietro? Vogliamo entrare un po' in questi concetti, coscienti di ciò che ha scritto il nostro caro anfitrione, il professore Gerosa: «Nel corso del 2003, in un suo intervento pubblicato in *'Comunio. Rivista internazionale di teologia e cultura'*, l'allora Cardinale Joseph Ratzinger affermava a chiare lettere che 'Sarebbe assurdo pensare di poter parlare in mezz'ora delle 14 encicliche del nostro Santo Padre'. Oggi sarebbe una pretesa ancora più assurda — continua dicendo Gerosa — voler sintetizzare in poche battute la fecondità diversificata delle ripercussioni giuridico— istituzionali della geniale intuizione di Giovanni Paolo II circa la necessità di una nuova ermeneutica canonica»¹.

Nonostante ciò, vogliamo addentrarci nel lavoro del nostro grande legislatore della Chiesa, a dieci anni dalla sua morte, consapevoli della magnitudo del lavoro giuridico— pastorale del Pontefice e del breve tempo di questa esposizione.

Quale è la filosofia del diritto di Giovanni Paolo II?

Sappiamo che il Papa era filosofo. Quindi possiamo chiederci quale filosofia del diritto esista nel pensiero e nell'attività legislativa di Giovanni Paolo II. Per cominciare, si deve dire che lui, né come Karol Wojtyła, né come Papa, si occupò direttamente della filosofia del diritto. Come filosofo era soprattutto antropologo, con un particolare interesse per le questioni etiche². Ma bisogna dire che la filosofia del nostro amato personaggio è essenzialmente la filosofia dell'uomo. E dal momento che il diritto ha come fine l'uomo, la visione della persona umana non può non interessare il filosofo del diritto.

Non è difficile scorgere che si tratta della filosofia nella quale il posto centrale e fonda-

¹ *La nuova ermeneutica canonistica di Giovanni Paolo II, Giovanni Paolo II: legislatore della Chiesa*, Lib. Ed. Vaticana, 2013, 45.

² Cf. Z. Grochowski, *La filosofia del diritto di Giovanni Paolo II*, Roma 2002, 23.

mentale occupa la soggettività della persona umana. E senza pretesa di completezza, vorrei ora rilevare alcune considerazioni di natura filosofica che emergono dall'insegnamento di Giovanni Paolo II che troviamo trattate nei numerosi discorsi e messaggi alle autorità statali, ai corpi diplomatici, ai giuristi, nonché nei suoi annuali messaggi per la giornata mondiale della pace.

Secondo Giovanni Paolo II, il diritto è per l'uomo e, di conseguenza, la vera e piena comprensione dell'uomo è fondamentale per la giusta impostazione del diritto. Così, l'ordine giuridico deve rispettare e promuovere la dignità della persona umana, la sua fondamentale soggettività, la sua dimensione integrale, il suo bene, i suoi diritti inalienabili e la sua libertà. Per quanto concerne la vita comunitaria e sociale, i rapporti fra gli uomini devono essere così regolati che non ostacolino ma promuovano quanto sopra, nonché favoriscano le relazioni interpersonali in base alla soggettività unica e irripetibile di ciascuno e con il riferimento al bene comune, nello spirito di solidarietà che sbocca nell'amore.

Possiamo dire che secondo Giovanni Paolo II, affinché il diritto possa servire all'uomo nella sua vera e piena dimensione integrale, non basta la filosofia del diritto, ma ci vuole anche la teologia del diritto, e cioè la considerazione della Rivelazione divina. Questo invito alla teologia del diritto lo troviamo già nel discorso inaugurale del suo pontificato: «Non abbiate paura di accogliere Cristo – diceva il nuovo Papa –... Aprite, anzi, spalancate le porte a Cristo!... Cristo sa cosa è dentro l'uomo! Solo Lui lo sa!... Vi prego, vi imploro con umiltà e fiducia, permettete a Cristo di parlare all'uomo»³.

Seguendo il n. 22 della *Gaudium et spes*, il Papa, nel suo primo pellegrinaggio in Polonia nel giugno del 1979, affermò: «Cristo significa la chiave per comprendere questa grande e fondamentale realtà che è l'uomo. Perché non si può comprendere appieno l'uomo, senza Cristo».

Questa filosofia del diritto propria di Giovanni Paolo II si trova presente in tutta la sua opera legislativa. Nell'ambito canonistico è necessario dare una priorità alle ricerche sul momento fondativo antropologico ed ecclesiologico delle norme giuridiche, se si vuole essere fedeli all'insegnamento di questo Papa. Infatti, è lui stesso a dichiarare: «Ritengo che la pietra angolare del mio pontificato sia proprio la spiegazione del valore trascendente della persona umana». E Gerosa conclude: «Per lui questa verità non è solo fondamentale per tutta la morale cristiana, ma anche per ogni ordinamento giuridico ed in particolare per quello canonico, dove il valore centrale della persona umana è dilatato dal suo costante interagire con la realtà della comunione ecclesiale»⁴. A questo punto è importante ricordare l'espressione incisiva di Rosmini: «La persona

³ 28 ottobre 1978.

⁴ N. 46.

umana è l'essenza del diritto»⁵. E Benedetto XVI, alla luce di questa espressione rosminiana, disse che ciò che il grande filosofo affermava del diritto umano, a maggior ragione, dobbiamo applicarlo al diritto canonico: l'essenza del diritto canonico é la persona del cristiano nella Chiesa⁶.

Giovanni Paolo II legislatore di un *Corpus Iuris Canonici*

Giovanni Paolo II si trovò con il Concilio Vaticano II finito e in piena applicazione nella Chiesa. Un Concilio nel quale aveva partecipato come padre conciliare, quando era Arcivescovo di Cracovia. Inoltre si stava lavorando alla riforma del Codice di Diritto Canonico del 1917, una delle tre grandi imprese, insieme al Concilio Vaticano II e al Sinodo diocesano di Roma, che annunciò San Giovanni XXIII, quel ricordato 25 gennaio 1959, nella Basilica di San Paolo Fuori le Mura.

L'attività legislativa di Papa Giovanni Paolo II è stata di una grande magnitudo. Egli è soprattutto il legislatore del *Codice di Diritto Canonico* (1983), del *Codice dei Canonici delle Chiese Orientali* (1990) e della *Costituzione Apostolica Pastor Bonus* (1988), che riforma la Curia Romana. Questi tre documenti normativi sono molto profondi, ampi e universali, e costituiscono in un certo modo la trilogia che contiene tutta la legislazione fondamentale della Chiesa cattolica. Bisogna dire che Giovanni Paolo II è l'unico Papa che ha ottenuto questo, se mi è permesso, «hattrick», e, come afferma il cardinale Grocholewski, il suo nome «è stato scritto in lettere d'oro nella storia della legislazione ecclesiastica»⁷.

Possiamo affermare che la cosiddetta *Pastor Bonus* e i due Codici costituiscono un vero e proprio nuovo *Corpus Iuris Canonici* che, come ha affermato lo stesso Pontefice, contempla l'ordinamento canonico della Chiesa universale, va considerato come strumento «corrispondente in pieno alla natura della Chiesa» e perciò come «strumento di comunione» al «servizio di un più profondo mistero di grazia».

Gerosa fa riferimento a che non solo le leggi canoniche promulgate formalmente come tali, ma anche altri interventi del magistero pontificio di natura prevalentemente pastorale o magisteriale possono avere una valenza giuridica non trascurabile, che concorre assieme alle leggi canoniche vere e proprie, decreti generali ed istruzioni, a comporre quello insieme normativo o *Corpus Iuris Canonici*, capace di tracciare la rotta della barca di Pietro⁸.

Giovanni Paolo II è il primo Papa della storia a promulgare due codici di diritto ca-

⁵ A. Rosmini, *Filosofia del diritto*, Parte 1 Libro 1, n° 3.

⁶ Cf. *Discorso di Benedetto XVI al Congresso nell'XXV anniversario della promulgazione del Codice di Diritto Canonico*, Ed. Vaticana, 2008, 13.

⁷ Juan Pablo II *el magno. Una personalidad que es un reto*, Bogotá, 2005, 120.

⁸ Cf. *La nuova ermeneutica canonistica di Giovanni Paolo II, in Giovanni Paolo II: legislatore della Chiesa*, Ed. Vaticana 2013, 35.

nonico. Nella costituzione apostolica *Sacri canones*, del 18 ottobre del 1990, afferma che «fin dall'inizio della codificazione delle Chiese orientali, la costante volontà dei Romani Pontefici di promulgare due Codici, uno per la Chiesa latina e uno per le Chiese orientali cattoliche, rende perfettamente chiaro che volevano mantenere quello che era avvenuto nella Chiesa per la provvidenza di Dio che, cioè, unita da un solo Spirito, respirasse con i due polmoni d'Oriente e d'Occidente, e bruciasse nella carità di Cristo con il cuore che ha due ventricoli». Per quanto riguarda la promulgazione del Codice del 1983, dopo uno studio personale del contenuto dello *schema novissimum*, lo promulgò mediante la costituzione apostolica *Sacrae disciplinae leges*. Il Papa intendeva fare una rilettura critica del testo avvalendosi dell'aiuto di due gruppi di collaboratori, uno di esperti e l'altro di Pastori, radunati sotto la sua presidenza in momenti successivi lungo vari mesi. La metodologia dei raduni era semplice ed all'insegna del lavoro collegiale. Il Papa avrebbe dovuto porre le questioni che avesse ritenuto opportune durante la lettura del testo, aprendo il confronto con i presenti che, a loro volta, potevano aggiungere anche altre questioni⁹. Giovanni Paolo II analizzò, nel giro di una decina di giorni canone dopo canone, il progetto presentatogli. Un tale impegno personale del Papa, inconsueto nelle procedure di codificazione, costituì senza dubbio l'espressione del senso di gran responsabilità del Legislatore per la forma definitiva della nuova legge¹⁰.

Un semplice confronto con la costituzione *Providentissima Mater Ecclesiae* di Benedetto XV, per la quale si promulgò il Codice del 1917, permette di sottolineare questa particolarità: l'affermazione ripetuta di Giovanni Paolo II, che i lavori di preparazione del nuovo Codice sono stati condotti con «un notabilissimo spirito *collegiale*», e questo, non influenzò solo l'aspetto esteriore, «ma incise anche profondamente nella sostanza stessa delle leggi che si dovevano sviluppare». Si può parlare di uno stile collegiale, sinodale, di esercitare la potestà legislativa. Naturalmente, la promulgazione del nuovo Codice fu un atto di natura «primaziale», ma nel suo contenuto è presente la *collegialis sollicitudo* di tutti i Vescovi. Pertanto, il codice è il risultato di una *collegialis cooperatio*.

Papa Giovanni Paolo II sottolinea che questa nota di collegialità, che caratterizza in modo più perfetto il processo di formazione di questo Codice, è del tutto coerente con il magistero e la natura del Vaticano II. Pertanto il Codice, non solo nel suo contenuto, ma per la sua genesi, prende ispirazione dal Concilio, nei cui documenti si mostra la Chiesa, sacramento di salvezza, come il Popolo di Dio, e la sua costituzione gerarchica appare basata sul Collegio dei Vescovi insieme al suo Capo.

Gli studiosi del diritto canonico furono formati nel corso del XX secolo, sotto il segno

⁹ Cf. J.I. Arrieta, *L'ecclesiologia di comunione nelle codificazioni canoniche di Giovanni Paolo II*, a Gerosa, *Giovanni Paolo II: legislatore della Chiesa*, Ed. Vaticana 2013, 65.

¹⁰ Cf. W. Góralski, *Contributo di Giovanni Paolo II nel lavoro di codificazione*, a *L'ecclesiologia di comunione*, o.c. 187.

della notissima frase che ha preceduto la codificazione del 1917: i Vescovi del Vaticano I esclamavano «*obruimur legibus*». Il Codice di Benedetto XV fu accolto con gioia e ampiamente elogiato in molti settori. Così, la disciplina della Chiesa fu una realtà viva negli anni che precedettero il Concilio Vaticano II. Ma nelle prime sessioni conciliari, quando venne presentato in aula il primo schema sulla Chiesa, sorse un'«accusa critica molto applaudita, è «troppo giuridicista», si disse; per questo è inaccettabile.

Il Concilio Vaticano II presente nei due Codici

Se Papa Giovanni Paolo II ha lasciato la sua particolare impronta sulla più recente storia della Chiesa, ciò è, indubbiamente, evidente nel settore del rinnovamento postconciliare del diritto canonico. Pervaso profondamente dallo spirito del Concilio Vaticano II, si era reso conto, come nessun altro, che la realizzazione, nella vita della comunità ecclesiastica, del messaggio complessivo del Concilio, non sarebbe stato possibile senza una profonda riforma e un rinnovamento della legislazione. Non c'è nulla di strano che fin dall'inizio del suo pontificato, il Papa polacco collegasse la riforma del diritto con l'idea strettamente di aggiornamento, e facesse dell'attività legislativa uno dei settori più importanti del suo ministero. Il Pontefice, vedendo la legge come uno strumento adeguato per realizzare l'obiettivo della Chiesa — che è quello di portare il bene spirituale all'uomo —, con risolutezza tese a dare alle norme ecclesiastiche un carattere più pastorale, capace di far raggiungere tale bene a tutti i fedeli¹¹.

Tuttavia, anche se il Papa Giovanni XXIII annunciò lo stesso giorno i due eventi, la riforma del Codice del 1917 e la promulgazione del Codice di Diritto Canonico del 1983, questa fu posteriore alla fine del Concilio. Per una ragione molto semplice: la riforma del Codice aveva bisogno dei contenuti dottrinali e pastorali del Concilio. Giovanni Paolo II ci ricorda che il Codice — come tutte le leggi della Chiesa — è uno strumento che deve adattarsi totalmente alla natura della Chiesa, come ce la propone il magistero del Concilio Vaticano II e, più in particolare, la sua dottrina ecclesiologicala. Fu il Vaticano II che chiese esplicitamente che nell'esposizione del diritto canonico «*respiaciatur ad Mysterium Ecclesiae*»¹² e questo si applica a fortiori per la formulazione del diritto canonico, ma anche per la sua interpretazione e applicazione.

Sia nell'uno come nell'altro codice, domina la volontà del legislatore di valutare correttamente le Chiese particolari, e la normativa contenuta in questi Codici ha un contenuto decentratore. Penso che questa è l'innovazione più importante. Papa Giovanni Paolo II lo afferma esplicitamente nella Costituzione Apostolica *Sacri canones* in questi termini: «Il Codice di canoni delle Chiese orientali affida al diritto particolare di ciascuna Chiesa *sui iuris* tutto ciò che non si considera necessario per il bene comune di tutte le Chiese orientali. A questo proposito, la nostra intenzione è che coloro che hanno la potestà legislativa sulle varie Chiese *sui iuris* si procurino quanto

¹¹ Cf. W. Góralski, o.c., 195.

¹² *Optatam totius*, 16.

prima norme particolari, tenendo conto delle tradizioni del proprio rito e delle disposizioni del Concilio Vaticano II «. Questa volontà del legislatore per le Chiese orientali cattoliche e per la Chiesa latina, obbedisce al principio stabilito dal decreto conciliare *Christus Dominus*, che stabilisce che il vescovo diocesano ha nella sua diocesi tutte le facoltà che abbisogna per l'esercizio del suo ministero¹³.

Fondamento e natura del diritto della Chiesa

Giovanni Paolo II, nella costituzione apostolica promulgatrice del Codice per la Chiesa latina, si pone la questione del fondamento del diritto nella Chiesa, affermando che «per rispondere adeguatamente a questa domanda dobbiamo tornare indietro alla lontana eredità giuridica contenuta nei libri del Vecchio e Nuovo Testamento, da cui deriva, come dalla sua prima fonte, tutta la tradizione giuridica e legislativa della Chiesa». E il Papa continua: «Perché Nostro Signore Gesù Cristo non abolì assolutamente il ricco patrimonio della Legge e dei Profeti, che si era formato piano piano con la storia e la vita del popolo di Dio nell'Antico Testamento, ma la completò¹⁴, in modo che entrasse a far parte in un modo nuovo e più sublime dell'eredità del Nuovo Testamento... In questo modo, gli scritti del Nuovo Testamento ci permettono di comprendere l'importanza dell'ordine disciplinare, e che possiamo capire meglio i legami che lo uniscono strettamente alla natura salvifica della dottrina del Vangelo stesso.»

L'argomentazione di Papa Giovanni Paolo II è chiara e trasparente nel suo pensiero: «Se la Chiesa-Corpo di Cristo è un insieme organizzato, se possiede in se stessa diversità di membri e di funzioni, se si riproduce nella molteplicità di Chiese particolari, allora è chiarissimo che in essa vi è completamente inserito il vincolo delle relazioni, che il diritto già esiste, che non può non esistere «. Spiegando meglio questa dichiarazione, il Papa la chiarisce con queste parole: «Parlo di diritto, inteso nella sua interezza e nella sua essenza, piuttosto che nelle specificazioni, derivazioni o applicazioni di ordine propriamente canonico». La conseguenza che se ne può dedurre è chiarissima: «Il diritto non può essere concepito come un corpo estraneo, o come una sovrastruttura inutile, né come un residuo di presunte ambizioni temporali. Il diritto è connaturale alla vita della Chiesa, alla quale è anche utile: perché è un mezzo, un aiuto e — nelle questioni delicate della giustizia — è addirittura una protezione ».

San Giovanni Paolo II afferma che «se il Diritto Canonico ha il suo fondamento in Cristo, Verbo Incarnato, e in conseguenza, ha il valore di segno e di strumento di salvezza, questo accade per opera dello Spirito, che gli dà forza e vigore. È, quindi, necessario che il Diritto sia espressione della vita dello Spirito, produca i frutti dello Spirito e riveli l'immagine di Cristo. Perciò è un Diritto gerarchico, un vincolo di comunione, un Diritto missionario, uno strumento di grazia, un Diritto della Chiesa»¹⁵.

¹³ Cf. N. 8.

¹⁴ Mt 5,17.

¹⁵ *Discorso del Papa alla Rota Romana* 1973, n. 8.

Così, il Papa indica che «la struttura esteriore e giuridica della Chiesa non solo non ostacola la sua vita interiore e spirituale e la stessa Chiesa come mistero, ma serve, promuove e mantiene la presenza e la guida dello Spirito Santo»¹⁶.

Lo stesso Santo Padre chiede di evitare il pericolo della separazione tra spirito e istituzione, tra teologia e diritto, visto che sia il diritto che la pastorale s'intendono teologicamente con lo scopo di dare la pace di Cristo, che è opera della giustizia, non umana ma divina¹⁷.

Ovviamente c'è il problema del rapporto tra la tutela dei diritti e della comunione ecclesiale. Non vi è dubbio che il consolidamento e la difesa della comunione ecclesiale è un obiettivo fondamentale che dà consistenza a tutto l'ordine canonico e guida le attività di tutti i suoi componenti. Con l'aiuto dello Spirito Santo e la conversione, noi cristiani siamo consapevoli della necessità di lavorare per la comunione ecclesiale e capiamo che l'esercizio dei diritti è soggetto ai doveri dell'unità, della comunione e della solidarietà, per raggiungere i valori supremi del bene comune del popolo di Dio.

Certo, commentando la promulgazione del Codice di Diritto Canonico del 1983, il Papa Giovanni Paolo II afferma che «la tutela dei diritti personali di tutti i membri del popolo di Dio, fedeli o pastori, non deve diminuire la promozione di quella comunione ecclesiale che è la storia primaria di tutta la legislazione ecclesiastica, e che deve guidare tutte le attività del popolo di Dio»¹⁸.

In questo stesso discorso alla Rota Romana, il Papa fa riferimento alla costituzione apostolica *Sacrae disciplinae Leges*, che promulgò il Codice latino, dove segnala la falsa contrapposizione tra libertà, grazia e carismi da una parte, e leggi della Chiesa dall'altra parte. In questo documento, il Papa dice: «Appare abbastanza chiaro che il Codice non ha assolutamente lo scopo di sostituire la fede, la grazia, i carismi e soprattutto la carità nella vita della Chiesa o nei fedeli cristiani. Al contrario, il suo scopo è quello di creare un ordine tale nella società ecclesiale che, assegnando il primato alla fede, alla grazia e ai carismi, renda simultaneamente più facile il suo sviluppo organico nella vita sia della società ecclesiale, sia pure di ognuna delle persone che appartengono alla Chiesa»¹⁹.

Dato questo collegamento tra il Concilio Vaticano II e il Codice, Papa Wojtyła afferma che da qui proviene quella caratteristica per cui il Codice può essere considerato come un complemento necessario del magistero proposto dal Concilio, soprattutto per quanto riguarda le due costituzioni: la dogmatica *Lumen Gentium* e la pastorale *Gaudium et Spes*. Questo Codice ha potuto essere presentato da Giovanni Paolo II

¹⁶ *Discorso del Papa alla Rota romana* 1977, n. 9.

¹⁷ Cf. *Discorso del Papa alla Rota Romana* 1977, n. 17.

¹⁸ *Discorso del Papa alla Rota romana*, 1983, n. 3.

¹⁹ AAS, 1983, 12.

come «l'ultimo documento conciliare»²⁰. Allo stesso tempo esprimeva la sua speranza che i due Codici siano uno strumento efficace che consenta alla Chiesa di configurarsi secondo lo spirito di quel Concilio ecumenico.

Secondo l'opinione di un mio caro predecessore nella sede metropolitana di Barcellona, il cardinale Narcís Jubany, che collaborò nella riunione che fece Papa Giovanni Paolo II per lo studio dello *schema novissimum* previo alla sua promulgazione, il Codice si adatta perfettamente alla natura della Chiesa, soprattutto come la propone il Magistero del Concilio, visto nel suo complesso e, in particolare, la sua dottrina ecclesiologicala. Inoltre, come afferma Giovanni Paolo II, «questo nuovo Codice può essere considerato un grande sforzo per tradurre in linguaggio canonico questa stessa dottrina, cioè, l'ecclesiologia del Concilio. Perché anche se non è possibile riprodurre perfettamente in linguaggio canonico l'immagine della Chiesa descritta dalla dottrina del Concilio, il Codice, tuttavia, dovrà fare sempre riferimento a tale immagine come modello originale, e riflettere le sue linee guida, nella misura del possibile, alla sua propria natura»²¹.

Papa Giovanni Paolo II, nel documento di promulgazione del nuovo Codice del 1983, indica in tal modo il servizio ecclesiale e la pastorale del diritto: «La Chiesa ha bisogno di norme che manifestino la sua struttura gerarchica e organica, che ordinino, come si deve, l'esercizio delle funzioni affidate da Dio, in particolare quella della sacra potestà e quella dell'amministrazione dei sacramenti, che regolino i reciproci rapporti dei fedeli secondo giustizia, basata sulla carità, difendendo e definendo naturalmente i diritti di ciascuno e, infine, che le azioni comuni, che finora sono state programmate per vivere con più perfezione la vita cristiana siano consolidate, difese e promosse dalle leggi canoniche ».

Il Papa non promulgò la *Lex Ecclesiae Fundamentalis*

Il Papa Giovanni Paolo II non promulgò una legge fondamentale della Chiesa. Perché? Corecco, allora professore di diritto canonico a Friburgo e fondatore di questa Facoltà che ci accoglie, in una audienza invitò il Papa a non promulgare questa legge. Con questa decisione il Papa rinunciava ad un ambizioso progetto di una riforma globale del diritto canonico poggiate, come su due fondamentali pilastri sui due nuovi codici di diritto canonico latino ed orientale, collegato da un testo di elevadissimo valore normativo, una sorta di legge costituzionale.

Gli schemi elaborati suscitarono dispute e contrasti vivacissimi. Come afferma Musselli, «da parte dei 'novatores' si contestava la conferma di una visione rigidamente gerarchica della Chiesa e dei suoi poteri, una sorta di ritorno al Concilio di Trento. Dal punto di vista poi dell'ala allora 'conservatrice' e più legata alle tradizioni, l'idea stessa di dare vita ad una 'legge fondamentale della Chiesa' ad una sorta

²⁰ *Discorso ai partecipanti al corso sul nuovo Codice*, del 21 novembre 1983.

²¹ *Sacrae disciplinae leges*, del 25 gennaio 1983.

di costituzione di essa, pareva una resa ai modelli del costituzionalismo laico e si paventava che essa finisse per porsi come una limitazione al potere stesso del Papa come legislatore supremo»²².

Giovanni Paolo II adottò l'unica soluzione saggia che era quella di non promulgare la legge fondamentale e trasferire all'inizio del Codice latino il settore dei diritti fondamentali. Questa è stata l'eredità che il progetto della *Lex Ecclesiae Fundamentalis* ha lasciato nell'ambito del diritto canonico codificato.

Il diritto di libertà religiosa ha un posto singolare

Un contenuto molto importante del diritto è la libertà religiosa. Nel magistero di Giovanni Paolo II questo diritto occupa un posto di singolare rilievo. Infatti una raccolta dei suoi pronunciamenti in materia nei primi vent'anni di pontificato annovera dieci documenti di notevole rilevanza e più di quattrocento riferimenti, per così dire, occasionali²³. Per il Papa il diritto alla libertà religiosa è «il più fondamentale»²⁴, stando «alla radice di ogni altro diritto e di ogni altra libertà»²⁵, ne costituisce, al tempo stesso, «fonte e sintesi»²⁶, e può quindi considerarsi «uno dei pilastri che sorreggono l'edificio dei diritti umani»²⁷. Giovanni Paolo II non si limita a considerazioni di massima, poiché aveva già spinto il suo impegno fino a tentare una sorta di «codificazione» dei diritti derivanti dalla libertà religiosa nel piano personale e comunitario²⁸.

Il Papa qualifica la *Dignitatis humanae* come uno dei testi conciliari più rivoluzionari, di grande importanza per la Chiesa del nostro tempo e di particolare valore obbligante per la Sede Apostolica. È il documento del Concilio più frequentemente menzionato per il Papa.

Un elemento imprescindibile del diritto: *equitas canonica*

Nel diritto della Chiesa c'è un elemento imprescindibile: l'equità canonica. Nel lavoro del legislatore ecclesiale, l'equità continua ancora ad essere un ideale sublime ed una preziosa norma di comportamento. Ciò fu ricordato durante i lavori preparatori del Concilio: «In tutte le leggi che si facciano, risplenda lo spirito di carità e di mitezza di Cristo e questa regola d'oro, perenne, della Chiesa deve informare le legge e i giu-

²² *Un testo che Giovanni Paolo II non promulgò la «Lex Ecclesiae Fundamentalis», a Gerosa, Giovanni Paolo II: Legislatore della Chiesa, Editrice Vaticana 2013, 205.*

²³ Cf. Colombo, *La libertà religiosa negli insegnamenti di Giovanni Paolo II (1978-1998)* Milano, 2000.

²⁴ Giornata Mondiale per la pace 1992.

²⁵ *Ai partecipanti al IX Colloquio internazionale romanistico canonistico organizzato dalla P. Università Lateranense*, 11 dicembre 1993.

²⁶ *Le credenziali nel nuovo Ambasciatore delle Fiji*, 15 novembre 1991.

²⁷ *Helsinki: il discorso ai membri della «Società Paasikivi» nel Palazzo «Finlandia»*, 5 giugno 1889.

²⁸ Cf. Feliciani, *Il diritto pubblico ecclesiastico nell'attuale Magistero pontificio*, *Apollinaris* 84 (2013) 429.

dizi»²⁹. E nelle norme per la revisione del Codice, approvate dalla prima Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi, si raccomandò questa regola d'oro: «Il Codice deve promuovere non solo la giustizia, ma anche la saggia equità, che è frutto della benignità e della carità»³⁰.

L'equità rappresenta una delle più alte aspirazioni dell'uomo. Se la vita sociale impone le determinazioni delle leggi umane, tali norme inevitabilmente generali ed astratte, non possono prevedere le circostanze specifiche a cui bisogna applicare queste leggi. Di fronte a questo problema, il diritto cerca di modificare, rettificare e addirittura correggere il «rigore del diritto,» e questo si fa con l'equità canonica che incarna in questo modo le aspirazioni umane ad una giustizia superiore³¹.

Giovanni Paolo II parla dell'equità nel ministero giudiziario, che può essere applicato a tutta l'attività giuridica. Ci dice quanto segue: «In virtù dell'equità canonica, il giudice considererà tutto ciò che la carità suggerisca e consenta per evitare il rigore del Diritto e la rigidità della sua espressione tecnica; eviterà che 'la lettera uccida' per incoraggiare i suoi interventi con la carità, il dono dello Spirito che libera e vivifica; prenderà in considerazione la persona umana e le esigenze della situazione che... di solito inclinano ad applicare il Diritto in modo più umano e comprensivo. Sarà necessario vegliare non solo per tutelare l'ordinamento giuridico, ma anche per guarire ed educare, dando prova di vera carità»³².

Finito il Concilio crebbe la mentalità antiggiuridicista per l'inadeguatezza, tra l'altro, del diritto vigente ai contenuti conciliari e alla realtà ecclesiale esistente. Paolo VI si fece eco di questo atteggiamento in diverse occasioni. Dichiarò che «colui che senta una avversione preconcepita per le leggi ecclesiastiche, non ha il vero *sensus ecclesiae*, e chi crede di far avanzare la Chiesa semplicemente demolendo le strutture del suo edificio spirituale, dottrinale, ascetico, disciplinare, demolisce praticamente la Chiesa, accetta lo spirito negativo di chi l'abbandona e di chi non la ama»³³.

Anni dopo, Giovanni Paolo II, in occasione del ventesimo anniversario dell'entrata in vigore del Codice promulgato, riconosceva che si erano felicemente superate le voci discrepanti e di contestazione del diritto della Chiesa, anche se aggiungeva che sarebbe ingenuo ignorare quanto ancora mancava a consolidare, nelle attuali

²⁹ *Relatio super schema Voti de Matrimoni Sacramento, cum texto emendato* Typis Polygl. Vatic. 1964, pag. 13.

³⁰ *Principia quae Codicis Iuris Canonici recognitionem dirigunt sub 3*, a Communicationes, 1 (1969) 79.

³¹ Cf. Giovanni Paolo II, *Discorso del Papa alla Rota romana*, 1973, 10.

³² *Ibid*, n. 18.

³³ *Discorso* del 10 settembre 1966.

circostanze storiche, una vera cultura giuridico-canonica e una prassi ecclesiale attenta all' intrinseca dimensione pastorale delle leggi della Chiesa³⁴.

Successivamente, lo stesso Papa dice che è opportuno soffermarsi a riflettere su un equivoco, forse comprensibile ma non per questo meno dannoso, che purtroppo condiziona, spesso, la visione della natura pastorale del diritto ecclesiale. Secondo il Papa, una tale distorsione consiste nell'attribuire raggiungimento e intenzioni pastorali solo a quegli aspetti di moderazione e di umanità che possono relazionarsi immediatamente con l'equità canonica. Così, solo le eccezioni alle leggi, l'evitare il ricorso ai processi e alle sanzioni canoniche, e il ridurre le formalità giuridiche, hanno davvero importanza pastorale³⁵. Giovanni Paolo II afferma che « si dimentica così che anche la giustizia e lo stretto diritto... sono necessari nella Chiesa, per il bene delle anime e sono, quindi, realtà intrinsecamente pastorali»³⁶.

Giovanni Paolo II, un Papa giurista o un Papa pastore?

Qualcuno si è chiesto se Giovanni Paolo II è un Papa giurista o un Papa pastore. Se si volesse connotare in due parole il suo pontificato, si dovrebbe senz'altro parlare di un «Papa pastore». Incisivamente è stato osservato che per Karol Wojtyła il Papa è innanzitutto un vescovo, perciò il suo comportamento si inquadra nella categoria conciliare della «pastorale», facendosi osservare, altresì, come bisogna guardare alla sua prima enciclica *Redemptor hominis*, davvero programmatica, per leggervi non solo quanto intende realizzare, ma lo spirito con cui si avvia ad essere Papa. Però Giovanni Paolo II è anche un «Papa giurista». Codificazione canonica e riforma della Curia romana hanno segnato anche il suo pontificato. Si può dire di più: questo pontificato ha operato una riforma profonda dell'intero *corpus* giuridico della Chiesa, dando così una attuazione ai principi conciliari. Una riforma che ha riguardato anche, e per certi aspetti in primo luogo, il sistema delle fonti, dando spazio al legislatore particolare ed alla legislazione speciale. Pensiamo anche nell'attività concordataria, nella misura in cui attraverso gli accordi della Santa Sede con i singoli Stati non solo il diritto canonico rientrava negli ordenamenti giuridici secolari; ma si ampliavano le fonti di diritto canonico stesso con la produzione attraverso gli accordi di un diritto canonico particolare, diverso da luogo a luogo. La consistente crescita dell'attività concordataria, nel contesto di una notevole espansione delle forme di presenza della Santa Sede nella vita internazionale, costituisce certamente una delle caratteristiche del pontificato di Giovanni Paolo II.

Con promulgazione dei due Codici di Diritto Canonico, specialmente, Giovanni Paolo II è stato un legislatore che ha ordinato giuridicamente e pastoralmente tutti i principali contenuti dell'organizzazione della Chiesa e della vita cristiana personale e comunitaria dei fedeli. Il Santo Papa polacco passerà alla storia anche come Giovanni Paolo il

³⁴ Cf. *Discorso alla Giornata Accademica*, del 24 gennaio, 2003.

³⁵ *Discorso del Papa alla Rota Romana*, 1990 n.3.

³⁶ *Id.*

Magno per la sua enorme opera legislativa nel promulgare quel *Corpus Juris Canonici* e nell'applicare questo diritto oltre all'interpretarlo con l'aiuto della Curia romana, che egli riformò con la costituzione apostolica *Pastor Bonus*. Per questa opera, la Chiesa deve essere grata al nostro amato Giovanni Paolo II a cui, oggi, in questo incontro, abbiamo cercato di avvicinarci un po' di più.

Lugano, 20 febbraio 2015

+ Lluís Martínez Sistach

Cardinale Arcivescovo di Barcellona

Una història d'amor, pròleg al llibre de Càritas

Tens a les mans un llibre «especial». No sé com denominar-lo. En les seves pàgines hi trobaràs una història d'amor ben real entre les persones. Aquestes poques pàgines parlen de 70 anys de Càritas. Han estat molts dies de la setmana que s'han anat repetint durant tots aquests anys, però cada dia, cada any, han estat diferents.

Aquestes pàgines et parlen de la iniciativa i creativitat d'unes persones mogudes per la seva fe cristiana, homes i dones de l'Església que existeix des de fa vint segles, però que és molt jove, ja que va suscitant serveis i institucions per a respondre als reptes i a les necessitats de les persones d'avui, de demà i de sempre.

Va començar el Beat Pere Tarrès ara fa 70 anys. Era la petita llavor de l'arbre actual de Càritas Diocesana de Barcelona. Homes i dones moguts pel seu esperit cristià i el seu compromís social, voluntaris i professionals, estan realitzant una tasca molt necessària i que és possible amb l'ajut de la solidaritat de moltíssimes persones i institucions.

Les greus conseqüències de la crisi econòmica que estem vivint s'han pogut afrontar també i d'una manera significativa gràcies al treball competent, eficient, desinteressat i transparent de tots i de totes els que fan Càritas a nivell parroquial i diocesà. Sensibilització, denúncia i programació són activitats que desenvolupa aquesta realitat d'Església al servei de les persones, famílies i institucions socials necessitades.

Llegint aquestes pàgines segurament que tu també hi surts. Potser no hi trobaràs el teu nom, però t'hi veuràs present amb la teva col·laboració i solidaritat en el treball que va realitzant Càritas.

Aquests 70 anys de Càritas, han estat 70 anys de la vida de l'Església diocesana de Barcelona, dels seus bisbes diocesans, de les seves parròquies i dels seus rectors, dels

cristians i cristianes. Càritas és l'Església que estima i ajuda les persones en les seves necessitats materials. Parlar de Càritas és parlar de l'Església.

Prou desitjaríem que ja no fos més necessari continuar escrivint més i més pàgines els anys que aniran venint. Això significaria que les persones i les famílies i les institucions socials tinguessin tot el que necessiten per viure dignament. Això significaria que els drets socials en les nostres societats no fossin paraules, sinó una realitat reconeguda, protegida i assegurada per tothom.

Potser això es podria aconseguir si els responsables del món polític i econòmic – i tots d'alguna manera – fessin més cas de les paraules del Papa Francesc: «La necessitat de resoldre les causes estructurals de la pobresa no pot esperar», i també: «Mentre no es resolguin radicalment els problemes dels pobres, renunciant a l'autonomia absoluta dels mercats i de l'especulació financera i atacant les causes estructurals de la desigualtat, no es resoldran els problemes del món i en definitiva cap problema. La desigualtat és l'arrel dels mals socials» (*La joia de l'Evangelí*, de 24 de novembre de 2013, n. 202).

Treballem aquest camp assenyalat pel Papa Francesc. Tanmateix sempre hi hauran persones ferides a la vora del camí de tantes Jerusalem i Jericó del món i sempre serà necessària la solidaritat de tots per anar escrivint més pàgines d'amor com les d'aquests 70 anys de Càritas Diocesana de Barcelona i de la història de l'Església des de que Jesús ens va dir: «Estimeu-vos els uns als altres, tal com jo us he estimat».

+ Lluís Martínez Sistach

Cardenal Arquebisbe de Barcelona

President de Càritas Diocesana

L'«*Evangelii gaudium*» e Antoni Gaudí Ecologista ante litteram di Lluís Martínez Sistach

(*Article publicat a l'Osservatore Romano del 13/02/2015*)

Molte realtà ecclesiastiche stanno lavorando sull'esortazione apostolica di Papa Francesco *Evangelii gaudium*. È naturale l'interesse suscitato da questo testo del Papa, perché — come lui stesso ha detto — racchiude il contenuto programmatico del suo pontificato per tutta la Chiesa, incentrato soprattutto sul comunicare a tutta la Chiesa la gioia della fede e la «dolce e confortante gioia di evangelizzare».

Riflettendo su questo programma del Papa, mi è venuto in mente un certo parallelismo tra l'*Evangelii gaudium* e il nostro grande architetto Antoni Gaudí y Cornet (1852-1926),

il geniale creatore della basilica barcellonese della Sagrada Família. Direi che la sua vita e la sua opera incarnano molti contenuti del documento programmatico di Francesco.

A volte l'etimologia offre piste di comprensione molto suggestive. Nel mio caso mi ha invitato a riflettere sulla vicinanza tra il termine *gaudium* del documento del Papa e il cognome del nostro architetto, Gaudí.

Suscitano gioia e allegria quelle cose *quae visa placent* (che, una volta viste, piacciono). Gaudí fu un cristiano molto consapevole ed esemplare — al punto che è già stato avviato a Roma il suo processo di beatificazione — e voleva che le sue opere architettoniche fossero espressione della fede e suscitassero la gioia della fede in quanti le contemplavano. La Sagrada Família è un'esplosione di gioia, di allegria della fede. La sua tecnica depurata, circondata di luce e accompagnata sempre dal colore, contribuisce a suscitare questo sentimento in quanti osservano la sua opera.

Esiste un aneddoto molto significativo a tale proposito. Delle dodici torri dedicate agli apostoli del Signore, superate in altezza solo da quelle dedicate a Cristo, alla Vergine Maria e ai quattro evangelisti, Gaudí riuscì a vederne solo una. Una volta tolta l'impalcatura, apparve il colore intenso dei simboli episcopali che coronano le torri degli apostoli.

Gaudí allora domandò a un uomo del quartiere in cui si stava innalzando il tempio, che impressione gli suscitasse quella torre. L'uomo, che si stava recando agli uffici del cantiere, per sistemare e mettere a punto gli orologi, fu molto schietto ed espressivo. *Fa goig!*, disse in catalano. Espressione che equivale a un «fa piacere vederla!». E Gaudí spiegò ai suoi collaboratori che gli era piaciuta molto quella prima reazione di un uomo dello stesso quartiere della Sagrada Família, che allora era un quartiere periferico di Barcellona.

Papa Francesco — come il santo di Assisi — vuole che scopriamo e viviamo la gioia della fede. Nella sua esortazione apostolica ci invita a una tappa evangelizzatrice marcata dalla gioia del Vangelo e dell'evangelizzazione (*Evangelii gaudium*, n. 1).

Il Papa ha detto e ripetuto fin dal primo momento del suo ministero come vescovo di Roma che desidera ardentemente «una Chiesa povera e per i poveri», una Chiesa samaritana, madre tenera e misericordiosa, «perché Dio non si stanca mai di perdonare, siamo noi che ci stanchiamo di chiedere la sua misericordia» (*ibidem*, n. 3). E il capitolo quarto dell'*Evangelii gaudium* è dedicato alla «dimensione sociale dell'evangelizzazione», e soprattutto alla «inclusione sociale dei poveri».

Gaudí vedeva che molti poveri andavano a chiedere l'elemosina vicino al tempio che stava nascendo e disse che «i poveri devono essere sempre accolti nella Chiesa». Volle che quell'opera che stava costruendo fosse chiamata «la cattedrale dei poveri», perché sorgeva in un quartiere completamente periferico, quelle periferie dove il Papa ci invita ad andare.

Un pittore catalano, in un dipinto chiamato *La cattedrale dei poveri*, confermò questa profonda sintonia dell'opera della Sagrada Família con i poveri.

Inoltre Gaudí curava molto il suo rapporto personale con gli operai; andava a visitarli a casa, se erano malati, li consigliava di non eccedere — soprattutto nel bere — e si preoccupava che non mancasse loro nulla, offrendo — se era necessario — il suo aiuto finanziario, sebbene in quegli anni anche lui visse molto poveramente nel cantiere, come un costruttore medievale di cattedrali, insieme ai suoi operai e così austeramente come loro, e forse anche di più.

Fece anche costruire delle scuole vicino al tempio per i figli degli operai e degli abitanti del quartiere. Con la sua consueta genialità, imitò architettonicamente le strutture del cuore umano e citò i nomi delle tre persone della Santa Famiglia: Gesù, Maria e Giuseppe. Un bel modo di dire che sono l'amore e la famiglia a dover ispirare l'attività di ogni scuola.

Il Papa emerito, al termine della solenne cerimonia di dedizione, ha riconosciuto questa preoccupazione sociale di Gaudí dicendoci: «Disegnò e finanziò con i propri risparmi la creazione di una scuola per i figli dei muratori e per i bambini delle famiglie più umili del quartiere, allora un sobborgo emarginato di Barcellona. Faceva così diventare realtà la convinzione che esprimeva con queste parole: «I poveri devono sempre trovare accoglienza nella Chiesa, che è la carità cristiana»». L'opera evangelizzatrice del tempio della Sagrada Família in questo spirito assumeva una dimensione sociale. Come dice Papa Francesco, così non si corre «il rischio di sfigurare il significato autentico e integrale della missione evangelizzatrice» (*ibidem*, n. 176).

Nell'ultima tappa della sua vita, Gaudí visse molto poveramente, rinunciando a progetti tentatori per dedicarsi esclusivamente al tempio della Sagrada Família. Morì investito da un tram mentre, come faceva quotidianamente, al termine della giornata di lavoro stava andando alla chiesa della congregazione di San Filippo Neri, accanto alla cattedrale barcellonese, per restare a lungo in preghiera di adorazione dinanzi al Santissimo Sacramento, nella devozione chiamata delle «Quaranta Ore». Era vestito in modo dimesso e non fu riconosciuto. Ricoverato all'ospedale della Santa Croce, o dei poveri, come lui desiderava, le sue ultime parole, dopo aver ricevuto i sacramenti, furono: «Dio mio, Dio mio».

Il capitolo quinto dell'esortazione di Papa Francesco è dedicato agli «evangelizzatori con spirito» e contiene alcune motivazioni per un rinnovato spirito missionario. Il Papa desidera pastori con odore di pecora, non meri funzionari. Ci parla dell'«incontro personale con l'amore di Gesù che ci salva», del piacere spirituale di essere popolo, dell'azione misteriosa del Risorto e del suo Spirito, e della forza missionaria della preghiera, più concretamente della preghiera d'intercessione.

Su questo punto, il parallelismo con Gaudí mi sembra molto suggestivo e ispiratore. Gaudí, soprattutto nella maturità, aspirava a trasformare tutte le sue opere in un'espressione pubblica e missionaria della fede cristiana.

Completava tutte le sue opere con la croce e nel suo famoso edificio chiamato *La Pedrera* volle porre una statua della Santissima Vergine, «piena di grazia» — l'edificio di fatto si trovava al confine con l'antica Villa de Gracia — il che lo mise in conflitto con i suoi committenti, i proprietari del famoso edificio.

Nella Sagrada Família portò i *retablos* fuori dal tempio, mosso dal suo anelito evangelizzatore. Sono le tre facciate — della Nascita, della Passione e della Gloria — una sintesi in pietra della vita del Signore e della vita cristiana; potevano evangelizzare quanti passavano di lì. Sono famosi a livello mondiale i profili delle torri, con le iscrizioni latine del *sanctus, sanctus, sanctus*. Iscrizioni non all'interno, ma chiaramente all'esterno. Voleva che, ascendendo come una fascia elicoidale lungo le torri, potessero leggerle tutti i passanti, credenti e non credenti, e leggendole, alzassero gli occhi verso il cielo e lodassero Dio.

Come il Papa, Gaudí valorizzava la dimensione evangelizzatrice della liturgia, che conosceva e celebrava. Non per nulla leggeva costantemente *L'anno liturgico* di dom Guéranger, abate di Solesmes.

La realizzò trasferendo il coro dei canonici della cattedrale di Mallorca alla zona del presbiterio e la completò nel tempio della Sagrada Família, che progettò fino all'ultimo dettaglio per dare spazio e rendere visibile la celebrazione a tutta l'assemblea dei fedeli.

In tal senso fu un precursore delle intuizioni del concilio Vaticano II sulla liturgia. «Nella liturgia tutto è previsto» diceva Gaudí, mosso dalla sua grande ammirazione per il culto cristiano, dai simboli e i riti al canto. Una delle foto più belle che si conservano di lui è quella della sua partecipazione alla processione del *Corpus Christi*, tanto solenne e di antica tradizione a Barcellona, alle porte della cattedrale, con i suoi capelli bianchi, il suo sguardo raccolto in adorazione e con un grande cero tra le mani.

Nel suo incontro con i giornalisti, nel viaggio di ritorno dalla Corea del Sud, il Papa ha parlato della preparazione di un'enciclica sui problemi dell'ecologia. Già il 19 marzo 2013, nell'omelia della messa d'inizio pontificato, parlando di san Giuseppe, che fu custode di Gesù e di Maria, Francesco aveva sottolineato il bisogno di custodire anche l'ambiente, il creato che Dio ha messo nelle mani degli uomini.

La Sagrada Família è il *Cantico delle Creature* del grande santo di Assisi nel linguaggio dell'architettura. Non credo esista al mondo un altro tempio con tanta presenza, a lode del Creatore, della flora e della fauna terrestri. La basilica della Sagrada Família non è solo un bosco, è anche un grande giardino con fiori e frutti del mondo mediter-

raneo, bagnati dalla sua luce, la «luce ideale», secondo il nostro architetto. Gaudí è geniale nella creazione di forme geometriche regolate, al punto che, in una delle sue frasi più acute, arrivò a dire che «la retta è la linea degli uomini, ma la curva è la linea di Dio». Gaudí possiede un profondo spirito francescano e la sua arte è eminentemente francescana perché s'ispira alla natura. Arrivò a dire: «L'albero che sta di fronte al mio cantiere, è lui il mio maestro». La sua architettura si basa sull'osservazione della natura in quanto opera di Dio, come voleva san Francesco di Assisi. Amò tanto la natura e le sue forme che fu ecologista quando ancora nessuno parlava di questa disciplina.

La particolare sintonia di Gaudí con Papa Francesco è radicata soprattutto nella famiglia. Il tema è nell'agenda prioritaria del Papa, che ha convocato il Sinodo straordinario del 2014 e quello ordinario del 2015 sul tema delle sfide della famiglia nel contesto dell'evangelizzazione. Gaudí fu un difensore della famiglia, si prese cura della propria con grande dedizione, nonostante la mole di lavoro professionale che s'imponeva, in particolare di suo padre e di sua nipote Rosa Egea, una ragazza dalla salute precaria. Quando arrivava alla propria casa nel parco Güell, dove viveva con suo padre e sua nipote, la prima cosa che chiedeva era: «Come ha passato la giornata la bambina?».

C'è un brano dell'*Evangelii gaudium* che mi sembra illustrare molto bene la personalità e l'opera di Gaudí. Papa Francesco parla di un «primo principio per progredire nella costruzione di un popolo: il tempo è superiore allo spazio» (n. 222). Questo principio — come ci dice il Papa — permette di lavorare a lungo termine, senza l'ossessione dei risultati immediati: «Aiuta a sopportare con pazienza situazioni difficili e avverse, o i cambiamenti dei piani che il dinamismo della realtà impone (...). Dare priorità al tempo significa occuparsi di iniziare processi più che di possedere spazi. Il tempo ordina gli spazi, li illumina e li trasforma in anelli di una catena in costante crescita, senza retro-marce» (n. 223). Quando gli facevano notare che la costruzione della Sagrada Família stava durando molto, Gaudí rispondeva: «Il mio cliente non ha fretta».

Si tratta di sapere avviare processi e non di cercare di occupare spazi di potere, con l'illusione di ottenere risultati immediati. Gaudí non volle mai occupare spazi di potere; amò profondamente e visse la povertà, sia nella sua persona sia nella sua opera principale, la Sagrada Família, la cui costruzione fu ferma per lungo tempo, mentre Gaudí era in vita, per mancanza di risorse finanziarie. Ma seppe anche dare avvio a un processo. Un processo i cui modelli sono molto fecondi e vari, sia nell'ambito architettonico, sia in quello culturale, religioso ed evangelizzatore, per i milioni di persone che visitano la basilica.

Ci auguriamo che il processo da lui avviato acquisti particolare visibilità con il termine dei lavori della basilica della Sagrada Família, previsto per il 2026, anno in cui si celebrerà il centenario della sua morte. Per evidenziare la visibilità spirituale del «processo gaudiniano» confidiamo nel fatto che, se la Chiesa così decide, vedremo la sua beatificazione, e sarebbe il primo architetto della storia ad essere elevato agli onori degli altari. È questa la nostra speranza.

Secretaria General

Nomenaments no parroquials

02.02.15 - Nomenaments dels censors teòlegs de la Causa de Canonització de la Serventa de Déu Rosa Deulofeu González:

- Rvd. Sr. Jordi Piquer Quintana
- Rvd. Sr. Josep M. Rovira Belloso

02.02.15 - Nomenaments dels pèrits en història de la Causa de Canonització de la Serventa de Déu Rosa Deulofeu González:

- Rvd. Sr. Jaume Aymar Ragolta
- Rvd. Sr. Joan Galtés Pujol
- Rvd. Sr. David Abadías Aurín

09.02.15 —Rvd. P. Gaspar Eugeni Alemany Ramis, MSSCC, consiliari de l'associació Hermandad de Nuestra Señora de la Encarnación, de Barcelona, per quatre anys.

09.02.15 —Sr. Xavier Abel Lluch, membre del patronat de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya, per quatre anys.

09.02.15 —Sra. Maria Teresa Talón Navarro, membre del patronat de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya, per quatre anys.

09.02.15 —Sr. Manel Ros Biosca, prorrogat en el càrrec de membre del patronat de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya, per quatre anys.

09.02.15 —Sr. Eduard Vallory i Subirà, vist-i-plau al nomenament de nou patró de la Fundació privada Institució Cultural del CIC, de Barcelona.

27.02.15 —Rvdo. P. Fra Juan José Gallego Salvadores, O.P., vicepostulador legítimament constituït en la Causa de Beatificació de la Serventa de Déu Maria Benedicta Daiber.

In pace christi

Mn. Francesc Tena Garriga

El dia 1 de febrer de 2015 moria mossèn Francesc Tena Garriga, prevere de l'arxidiòcesi de Barcelona. Tenia 93 anys i feia 65 anys que exercia el ministeri sacerdotal. Nasqué a l'Hospitalet de Llobregat el 28 d'abril de 1921. Era germà del que fou bisbe auxiliar de Barcelona, Mons. Pere Tena, que morí el febrer de 2014. Ordenat prevere l'any 1949, mossèn Francesc Tena va dedicar la seva vida al servei de les comunitats parroquials on fou enviat, destacant sobretot la parròquia de Santa Maria del Remei, al barri de les Corts de la ciutat de Barcelona, on fou rector durant 42 anys, exactament del 1964 fins al 2006.

Després de la seva ordenació sacerdotal, fou enviat com a vicari a la parròquia de La Garriga (1949) i a Sant Joan d'Horta (1951), de la qual l'any 1955 fou nomenat encarregat. L'any 1956 fou nomenat rector de Sant Esteve de Cervelló i l'any 1964 fou enviat a la parròquia de Santa Maria del Remei, amb una llarga dedicació fins a la seva jubilació l'any 2006.

Bon coneixedor de la litúrgia, com el seu germà el bisbe Pere Tena, va fer de l'espiritualitat litúrgica un dels elements del seu ministeri sacerdotal. També fou membre del Consell del Presbiteri i arxiprest de Sarrià durant diversos triennis.

La missa exequial de cos present en sufragi de Mn. Francesc Tena va celebrar-se el dia 2 de febrer de 2015, festa de la Presentació del Senyor, a la parròquia de Santa Maria del Remei a les 10 hores. La capella ardent fou instal·lada el dia anterior a la tarda a la sala Joan Pau II de la mateixa parròquia, i fou visitada per molts sacerdots de la propera Residència de Sant Josep Oriol i per nombrosos fidels de la parròquia.

La missa exequial fou presidida pel Dr. Lluís Martínez Sistach, cardenal-arquebisbe de Barcelona, que concelebrà amb 16 preveres, entre els quals hi havia l'actual rector de la parròquia, Mn. Pere Montagut, i el delegat de Pastoral Sagramental i Litúrgia, Mn. Joan Obach, el secretari particular del cardenal, Mn. Alfred Sabaté, i un grup de preveres companys del mossèn difunt a la Residència Sacerdotal de Sant Josep Oriol, on ell estava acollit els darrers anys. Assistiren el cardenal els diaques Mn. Ramon Ollé i Mn. Josep Vidal i també va participar en la celebració el diaca Mn. Josep Urdeix, que fou un fidel col·laborador durant molts anys de les tasques dels germans Pere i Francesc Tena en el Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona. Els nebots i demés familiars i els fidels de la parròquia ompliren completament el temple situat a la plaça de la Concòrdia.

Les lectures bíbliques proclamades en la missa foren les de l'Apocalipsi 21, 1-7 i de l'Evangeli de sant Joan 6, 51-58. El Sr. Cardenal pronuncià l'homilia en la qual destacà «el ministeri llarg, generós i fidel» desenvolupat per mossèn Francesc Tena i donà gràcies a Déu pels 93 anys de vida del sacerdot difunt i els 65 de ministeri sacerdotal.

El cardenal explicà sobretot aquests tres conceptes: 1. Acció de gràcies a Déu pel do de la vida, el do de la fe i el do del sacerdoci ministerial, perquè el sacerdot és «un home de Déu, un servidor de la fe, un missioner sense sortir d'aquí, perquè tots els països d'Europa són avui terrenys de missió». 2. Acció de gràcies perquè Crist ha fet dels sacerdots ministres de l'eucaristia, i gràcies a aquest sagrament «ens acompanya sempre i, com a membres de l'Església, mai no estem sols». 3. Acció de gràcies a Déu pel do del ministeri sacerdotal, invitant els presents a demanar en la pregària sants sacerdots al servei del Poble de Déu. «Gràcies, Mn. Francesc —acabà dient el cardenal— pel teu llarg ministeri sacerdotal, gràcies pel teu servei a la diòcesi. Enmig dels teus feligresos, i en nom de tots, et dic: gràcies!»

Abans de les pregàries de darrer comiat del difunt, pronuncià unes paraules Mn. Pere Montagut, rector de la parròquia del Remei, donant les gràcies al Sr. Cardenal per presidir la missa exequial i al mossèn difunt per haver estat durant tants anys «la transparència de l'únic sacerdoci de Crist que, perpetuat en l'Església pels seus ministres, fa possible l'obra perenne de la salvació. Amb la seva marxa a la Residència de Sant Josep Oriol trobà uns anys de serenor humana i de pau espiritual. Sens dubte, que la Providència divina volia preparar-lo per assumir la dolorosa mort dels seus estimats Manel, Montserrat i Pere. Ara, amb el Remei de Santa Maria, desitgem que pugui caminar, perdonat i lleuger, a la desitjada comunió del Crist immortal i gloriós. I agraïm el treball que els bons servidors de l'Evangelí han sembrat amb el cor eixamplat a la mesura del Bon Pastor. Descansi en pau.»

La celebració acabà amb el cant gregorià «*In paradisum deducant te angeli*» i amb el cant, per tots els assistents, de la «Pregària a la Verge del Remei»: «Déu vos salve, Verge Immaculada, Verge Santa del Remei... I feu que vingui la gràcia de Déu, ben abundosa, sobre aquest poble fidel, sobre aquest poble fidel.»

Mn. Francesc d'Assís Vergés i Vives

Morí als 95 anys en la pau de Crist a Barcelona el dia 16 de febrer de 2015. Va néixer el 19 de març de 1919 a Sant Feliu de Llobregat (Barcelona). Va fer els estudis eclesiàstics al Seminari Conciliar i els continuà a Roma, on es llicencià en Teologia a la Pontifícia Universitat Gregoriana i en Dret civil i canònic a la Pontifícia Universitat Lateranense. Fou ordenat prevere a Roma el 19 de març de 1943. A Roma va tractar amb el que fou el seu amic i company de tota la vida, Mons. Manuel Bonet i Muixí, fundador de la Unió Sacerdotal de Barcelona.

De retorn a la nostra diòcesi, l'any 1943 fou nomenat vicari de la parròquia de Sant Esteve Sesrovires, on va substituir el beat doctor Pere Tarrés. L'any 1945 fou nomenat vicari de la parròquia de Santa Maria, de Vilafranca del Penedès, on va coincidir amb Mn. Joan Batlles i va treballar intensament en la pastoral dels infants i dels

joves, per exemple, posant en marxa les colònies d'estiu com un element formatiu, com s'explica en el llibre *Cent anys de colònies de vacances a Catalunya*.

L'any 1946 fou nomenat oficial de la Cancelleria i Secretaria de Càmera i el mateix any fou nomenat capellà del monestir de monges benedictines de Sant Pere de les Puel·les, del que també fou capellà Mons. Manuel Bonet i Muixí, que ha estat la gran dedicació de la seva vida pastoral. A més de l'acompanyament espiritual de la comunitat també es va dedicar a altres àmbits pastorals com la col·laboració pastoral a la parròquia de la Mare de Déu de la Bonanova, de la qual, a partir de 1991, fou administrador parroquial. Va tenir cura també dels Equips de Matrimonis de la Mare de Déu, de la formació dels diaques del Seminari i ha estat conseller de moltes obres diocesanes i de persones de tota condició. La seva vida ministerial ha estat molt intensa. També fou consiliari de l'Acció Catòlica Femenina de la parròquia de Sarrià.

Per la seva formació en Dret, l'any 1952 entrà a formar part del Tribunal Eclesiàstic de Barcelona, del que l'any 1957 fou nomenat jutge; l'any 1963, viceprovisor, i l'any 1965 jutge prosinodal.

També va treballar en la pastoral familiar, com a director del Secretariat de Pastoral Familiar (1968). L'any 1997 fou nomenat membre de la comissió diocesana encarregada de preparar el jubileu de l'any 2000. L'any 2001 fou nomenat membre del Consell Presbiteral de Barcelona per tres anys. Sempre actiu, mossèn Vergés, els darrers vuit anys, es veié molt reduït en les seves possibilitats d'acció i de mobilitat i oferí aquestes limitacions al Senyor, lliurat a la pregària i a la missió de capellà de les monges benetes i de la comunitat cristiana que es reuneix en aquest monestir. Decidit partidari de les reformes eclesials del Concili Vaticà II i de la doctrina social de l'Església, Mn. Vergés fou objecte d'atacs i va patir un segrest pel seu testimoni evangèlic.

La missa exequial en sufragi del mossèn va celebrar-se el dimecres dia 18 de febrer a les 11 hores del matí i va ser presidida pel Sr. Cardenal Arquebisbe, Dr. Lluís Martínez Sistach, que va concelebrar l'eucaristia amb 25 preveres, entre els quals hi havia Mn. Francesc Vergés i Tuset, cosí del mossèn difunt; els Vicaris episcopals, Mn. Jesús Sanz i Mn. Salvador Bacardit, i el rector de Sarrià, Mn. Manuel Valls i Mn. Robert Baró, així com Mn. Joan Rius, de 102 anys. Assistí el cardenal en la celebració el diaca permanent Mn. Xavier Rius.

A l'homilia, el Sr. Cardenal va comentar els textos bíblics llegits —Carta als Romans 8, 31-39, Salm 41 i Evangeli de Joan 6, 51-58— remarcant l'amor de mossèn Vergés a l'Església i a les reformes del Concili Vaticà II, «en el seu esperit i en la seva lletra», manifestat en els seus 95 anys de vida i 72 de ministeri sacerdotal, els darrers vuit anys reduït a la cadira de rodes. També va fer una crida a pregar per les vocacions sacerdo-

tals, «perquè el mossèn deixa una torxa que algú cal que l'agafi».

Al final varen pronunciar unes paraules d'agraïment pel testimoni donat pel mossèn tres persones: Mn. Francesc Vergés Tuset, en nom dels familiars; l'abadessa Esperança Atarés, en nom de la comunitat benedictina del monestir de Sant Pere de les Puel·les, de la qual el mossèn fou capellà durant més de 60 anys; i el Sr. Cardenal arquebisbe, en nom de l'arxidiòcesi. El recordatori de la celebració exequial reproduïa una obra de Gaudí: la resurrecció del Senyor, del primer misteri de glòria del rosari monumental de Montserrat, i citava aquestes paraules del bisbe Josep Torras i Bages: «La resurrecció de Crist, inici de tota altra resurrecció». Descansi en la pau de Crist.

Marcos Pou i Gallo, seminarista.

El diumenge dia 22 de febrer de 2015, el Seminari Conciliar de Barcelona va fer pública la següent comunicació: «Aquest matí ens hem aixecat amb una molt trista notícia: Marcos Pou, seminarista d'Introductor, ha mort la passada nit en accident de moto. En Marcos, de 23 anys, havia estat fins ara el responsable de la secció d'universitaris del Moviment Comunió i Alliberament, i havia assistit com a tal a moltes reunions a la Delegació de Joventut. Just feia una setmana que havia fet el pas d'entrar al Seminari i seguir la crida al sacerdoci. Un noi amb un gran cor i ple de Déu, amb gran carisma entre els joves i zel per a l'evangelització.»

«Que el Senyor doni consol, esperança i fortalesa en aquests moments als seus éssers estimats —afegia la nota del Seminari—. Preguem per la seva família, amics del moviment, seminaristes i tots els amics del Marcos, que no són pocs. Ara necessitem de la nostra pregària més que mai. Demà, dilluns dia 23 de febrer, tindrà lloc la missa funeral, a les 10 hores, a la parròquia de la Bonanova. Doneu-li, Senyor, el repòs etern i que la llum perpètua l'il·lumini».

L'accident es va produir en el barri barceloní de Sarrià-Sant Gervasi, a la cruïlla dels carrers Sant Màrius i Ciutat de Balaguer el dissabte 21 de febrer de 2015, a les 22.13 hores. Feia pocs dies que havia entrat al Seminari, decisió ajornada durant un temps per tal que pogués acabar la carrera de Ciències Físiques.

El cardenal arquebisbe, Dr. Lluís Martínez Sistach, va celebrar una missa per l'etern descans d'en Marcos a la capella del Seminari Conciliar el diumenge 22 de febrer a les 20 hores, a la qual hi varen assistir el rector i l'equip de formadors del Seminari, els seminaristes i centenars de persones. A l'homília el cardenal destacà el dolor per la pèrdua del més recent dels seminaristes de l'arxidiòcesi de Barcelona, i recordà que Marcos havia donat un sí incondicional al Senyor. També va donar gràcies a Déu pel testimoni cristià que li va transmetre la família, una família cristiana que li va transmetre la fe i l'amor a Déu.

Mn. Miquel Maria Pareja Baygual

Aquest prevere de l'arxidiòcesi de Barcelona, company de curs del Sr. Cardenal Arquebisbe, rector emèrit de la parròquia de la Mare de Déu de Lourdes, de Badalona, morí a l'edat de 84 anys, el dia 28 de febrer de 2015, en la pau de Crist.

El Sr. Cardenal Arquebisbe, el Sr. Bisbe Auxiliar, tot el presbiteri i els diaques ho varen comunicar als fidels de l'Església perquè l'encomanessin a la misericòrdia del Senyor.

Mn. Miquel Maria Pareja nasqué a Barcelona el 22 de novembre de 1930. Entrà al Seminari havent cursat els estudis de batxillerat i la carrera d'advocat i fou ordenat prevere el 17 de setembre de 1961 a la parròquia de Santa Maria de Cornellà de Llobregat.

Va dedicar-se sobretot al ministeri parroquial, primer com a vicari de la parròquia de Sant Josep, de L'Hospitalet de Llobregat (1962), després com a vicari de la parròquia de la Sagrada Família de Barcelona (1971), i de la parròquia de la Mare de Déu de Lourdes (1978).

L'any 1889 fou nomenat rector de la parròquia a la qual ha dedicat la seva vida ministerial fins a la seva mort, la parròquia de la Mare de Déu de Lourdes, de Badalona. Donada la seva formació jurídica, l'any 1977 fou nomenat notari-secretari del Tribunal Eclesiàstic del nostre Arquebisbat.

La missa exequial en sufragi de la seva ànima va celebrar-se el dilluns 2 de març de 2015, a les 15 hores a la parròquia de la Mare de Déu de Lourdes (c. Sant Bru, 87, de Badalona) i va ser presidida pel Sr. Cardenal-Arquesbisbe, que va concelebrar amb Mn. Salvador Bacardit, Vicari episcopal; amb Mn. Andreu Oller Salud, arxiprest de Badalona Nord, amb el rector de la parròquia, Mn. Jordi Gutiérrez, i amb 15 preveres, entre els quals hi havia els seus companys de ministeri a l'arxiprestat de Badalona Nord i companys del seu curs al Seminari, i un diaca permanent. El temple era ple amb la seva germana, que el va acompanyar durant tota la seva vida, els altres familiars i els feligresos de la parròquia.

A l'homilia el Sr. Cardenal Arquebisbe comentà els textos bíblics proclamats que foren aquests: Apocalipsi 21,1-7; Salm 22, 1 Corintis 15, 51-57 i Evangeli segons sant Joan 12, 23-26. Va dir que mossèn Pareja havia donar una triple resposta a Déu, al do de la vida, viscuda durant 84 anys, al do de la fe, des del seu baptisme, al do del ministeri sacerdotal durant 53 anys. Recordà el seu servei a les parròquies on va servir i el seu sentit missioner manifestat en la revista *Ite*, que era la seva manera de mantenir viu l'ajut a les obres missioneres de l'Església i de la nostra arxidiòcesi, i també la

seva devoció a la Mare de Déu i els seus freqüents pelegrinatges amb els fidels de la parròquia al santuari de Lourdes

Al final de la missa, abans de la darrera pregària de comiat, dues senyores de la parròquia varen pronunciar unes paraules posant de relleu tres característiques del ministeri de Mn. Pareja: la seva espiritualitat, la seva bondat i la seva senzillesa, que es manifestava en el bon tracte que oferia a tots els qui anaven a la seva parròquia. La celebració es va cloure amb el cant del *In paradisum* i de la *Salve, Regina*. Que descansi en la pau de Crist.

Capítol de religioses

Monges Carmelites Descalces. Monestir de la Immaculada Concepció. Barcelona

El divendres 6 de febrer de 2015, en el Monestir de monges Carmelites Descalces de la ciutat de Barcelona, el Delegat Episcopal per a la Vida Consagrada de l'Arxidiòcesi de Barcelona, Mn. Francesc Prieto Rodríguez, va presidir el Capítol d'eleccions. Va resultar elegida com a Piora, per un segon trienni, la M. Mª Lourdes del Cor de Jesús Gimeno Chapin.

Consell Presbiteral

Crònica de la desena reunió del trienni 2012-2015 (11/02/2015)

El dimecres 11 de febrer de 2015 de les 10.30 fins a l'hora del dinar es reuneix el Consell Presbiteral (CP) a la Sala Sant Jordi del Seminari Conciliar, en la seva desena reunió. Presideix el Sr. Cardenal Arquebisbe, Dr. Lluís Martínez Sistach, acompanyat pel Sr. Bisbe Auxiliar i Vicari general, Mons. Sebastià Taltavull, i pels membres del Secretariat del CP.

1. Pregària, acta i salutació del Sr. Cardenal Arquebisbe

S'inicia la reunió amb la pregària de Tèrcia. S'aprova l'acta de la reunió anterior, i el Sr. Cardenal Arquebisbe dóna la benvinguda als membres del CP i remarca la importància del tema a tractar, el qüestionari per al Sínode dels Bisbes (2015) sobre la resposta a les noves situacions de la família per part de l'Església, que ha de ser mare i samaritana.

2. Aportacions al document preparatori de la XIV Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes (octubre 2015): La vocació i la missió de la família en l'Església i en el món contemporani

2.1. Introducció a càrrec del Sr. Cardenal Arquebisbe, membre de la III Assemblea General Extraordinària del Sínode dels Bisbes (octubre 2014) sobre «Els desafiaments pastorals de la família en el context de l'evangelització» Presentar les tres qüestions seleccionades per a les aportacions en aquesta reunió del C.P.:

- «Veritat i bellesa de la família i misericòrdia envers les famílies ferides i fràgils» preguntes 20-22.
- «Guiar els promesos en el camí de preparació al matrimoni»: preguntes 28 i 29.
- «Acompanyar en els primers anys de la vida matrimonial»: preguntes 30 i 31.

2.2. Aportacions dels membres de CP sobre les preguntes dels apartats seleccionats del qüestionari inclòs en el document preparatori del Sínode:

- «Veritat i bellesa de la família i misericòrdia envers les famílies ferides i fràgils» preguntes 20-22.

- Es demana dialogar amb sinceritat i manifestant que l'Església, seguint Jesús, s'adreça com a Mare plena de misericòrdia.
 - Acompanyar com a signe d'amistat per la situació que s'ha manifestat i que la parella no se senti sola davant la dificultat, perquè sàpiguen que Déu mai no els abandona.
 - Valorar el matrimoni civil, que ja és un compromís (com a França, on cal casar-se primer pel civil i després per l'Església). S'evitarien els matrimonis «trampa» o també anomenats «de conveniència». Més que de «casar-se per l'Església» caldria parlar dels valors cristians del matrimoni. No posar «aduanes» sinó apel·lar a la misericòrdia com diu el papa Francesc. Facilitar la comunió als divorciats tornats a casar i que siguin gratuïts els processos de nul·litat.
 - Cal dosificar la misericòrdia i l'exigència. Misericòrdia no vol dir «tot s'hi val». Fer signes clars que tothom entengui.
 - Fan falta uns criteris de discerniment per a no caure ni en el rigorisme ni en el laxisme. Evitar la banalització del matrimoni. Tenir present les condicions per a la validesa del matrimoni. Exemples: no és el mateix la persona abandonada que l'abandonador; és un factor a considerar si la persona ha refet la vida de parella i té fills.
 - Cal fer atenció a les situacions concretes: hi ha matrimonis que porten el sofriment d'una separació anterior i el sofriment pels seus fills de 20 a 30 anys amb situacions de parella molt variades. Cal una valoració de les unions no sacramentals. Pel que fa als divorciats tornats a casar, cal preveure amb quines condicions se'ls podria permetre l'accés a la comunió.
 - És de desitjar que el document final del Sínode sigui intel·ligible. Millor que el redacti el Papa com a Exhortació apostòlica postsinodal.
- «Guiar els promesos en el camí de preparació al matrimoni»: preguntes 28 i 29.
 - Pel que fa a la preparació al matrimoni, podria ser molt significativa l'experiència de parelles que han passat per moments difícils i que ho han superat amb la seva perseverança i la seva fe. Sovint les trobades de preparació són massa teòriques.
 - Fa falta proposar valors humans i cristians partint de la Paraula de Déu. I que no falti la pregària: pot esdevenir un mitjà fonamental el diàleg amb Déu com projecció cap al diàleg entre la parella i amb els fills.
 - Cal donar importància al testimoni de matrimonis en les trobades d'acolliment de promesos.
 - Pel que fa als cursets prematrimonials hi ha en general un plantejament més aviat discursiu adreçat a parelles que arriben una mica atabalades pels preparatius del casament, però que en surten força satisfetes. Cal tenir en compte els canvis en els costums: la majoria ja porten temps convivint de manera que als temes de sexualitat i convivència ja no cal dedicar-hi tant d'espai.
 - Cal més presència del primer anunci cristià i incidir en els valors cristians que es deriven de l'adhesió a Jesucrist: fidelitat, perdó, generositat, obertura a la procreació. El més eficaç és el testimoni de parelles tant si son grans com joves.

- Cal un reciclatge dels matrimonis que fan l'acolliment. Atenció a no abaratir el curset prematrimonial. Apostar per un procés en diverses sessions: mostrar l'ideal cristià. Rellançament del CPM amb l'actualització que calgui.
 - Cal passar d'un estil de curset prematrimonial basat en un diàleg inductiu a un format que propiciï el diàleg propositiu amb primer anunci, si pot ser amb el testimoni viu de parelles cristianes.
 - Cal assegurar tanmateix el contacte personal dels promesos amb el rector o el sacerdot encarregat d'aquest àmbit pastoral.
 - En la preparació del matrimoni es constata que les noves parelles no han descobert el fet del perdó; tot es basa en la realització del propi jo.
 - Es demana que es valori l'experiència del grup «Raquel» d'atenció pastoral a dones que han passat per l'experiència traumàtica de l'avortament.
- «Acompanyar en els primers anys de la vida matrimonial»: preguntes 30 i 31.
 - És important el testimoniatge de la comunitat cristiana, sobretot per l'exemple de les famílies que viuen l'amor i la unió des de fa molt de temps. Celebrar un aniversari de matrimoni (25 o 50 anys) és important perquè entre els convidats pot haver-hi parelles que s'ho estan passant malament.
 - Seria bo fomentar les escoles actives de pares o els encontres matrimonials.
 - La comunitat parroquial hauria d'acollir i acompanyar els nous matrimonis. Però a les nostres parròquies, hi ha comunitat parroquial?
 - Els matrimonis joves es troben a les escoles cristianes. Cal una relació més fluida i sense esperit de competència —cosa ja del passat— entre parròquia i escola cristiana. També es podria demanar que els nuvis facin l'expedient matrimonial a la parròquia on aniran a viure.

3. L'atenció pastoral a les comunitats

El Sr. Cardenal Arquebisbe informa sobre unes propostes del Consell Presbiteral que oferiren per a l'atenció pastoral de les comunitats, i com el Consell Episcopal ha anat posant en pràctica aquestes propostes:

- Potenciar les agrupacions parroquials
 - No norma encotilladora, millor punts oberts que es puguin seguir.
 - No eliminar parròquies, sí agrupar.
 - Economia agrupada en alguns casos.
- Formació de laics
 - Formació general.
 - Formació específica.
 - Formació permanent.
 - Els Consells Pastoral i Presbiteral van considerar que hi ha una sobreoferta de

formació i poca participació. En aquest sentit, cal evitar duplicitats i optimitzar cursos. Revisar continguts. En una pàgina web hi podria haver una guia unitària de recursos. L'ISCREB online, una bona realització.

— A més de la formació teològica, donades l'actual situació de secularització i des-cristianització, cal també oferir al nostre laïcat una formació pràctica en primer anunci i en iniciació cristiana d'adults. Aquest és l'objectiu de l'Escola Diocesana d'Evangelització.

- Vocacions sacerdotals

— Mn. Josep M. Turull, Rector del Seminari Conciliar de Barcelona, proposa les iniciatives en marxa: Cadena de pregàries per les vocacions sacerdotals a totes les diòcesis de Catalunya; Seminari Menor en família; i «Zona vocacional» en la Delegació diocesana de Pastoral de joventut.

— Sr. Cardenal Arquebisbe: una altra iniciativa pastoral fóra fer la proposta directa a joves concrets.

- Potenciar el Diaconat permanent

— Actualment a l'arxidiòcesi de Barcelona hi ha quatre parròquies, la cura pastoral de les quals ha estat confiada a diaques permanents en els termes que estableix el cànon 517,2 del Codi de Dret Canònic. Aquestes parròquies són:

- o Sant Jaume,
- o Sant Pancraç,
- o Santa Dorotea,
- o Santa Maria de Gràcia.

- Arxiprestat

— Unitat bàsica de pastoral de conjunt.

4. Consulta a totes les parròquies, arxiprestats, delegacions diocesanes, moviments evangelitzadors, associacions i entitats de l'arxidiòcesi a la llum del document de síntesi del «Congrés Internacional de Pastoral de les grans ciutats» de novembre de 2014 i de les paraules que el Papa Francesc va adreçar als participants.

El Sr. Cardenal Arquebisbe exhorta a conèixer i debatre el document síntesi del Congrés i recorda la síntesi del discurs del papa Francesc en l'audiència que els va concedir el 27 de novembre:

- Conversió pastoral.
- Diàleg multicultural.
- Pietat popular.
- Anar als pobres.

5. Informacions diocesanes

- Visita Pastoral 2015 als arxiprestats de Guinardó (Zona Pastoral 2) i de Poblenou (Zona Pastoral 3).
 - Recessos de Quaresma per als preveres i diaques de les 6 zones pastorals. Exhortació a anar-hi.
 - Properes celebracions de l'eucaristia a la Basílica de la Sagrada Família.
 - Tanda d'Exercicis Espirituals per als preveres de Barcelona. Predicador: P. J.M. Rambla, SJ. Dates: del dilluns 31 d'agost al divendres 4 de setembre de 2015. Lloc: Casa d'Espiritualitat Maria Immaculada de Tiana.
 - El Sr. Cardenal Arquebisbe comenta la seva participació en el Consistori de Cardenals celebrat al Vaticà els dies 5 i 6 de febrer. Al Consistori esmentat es va tractar sobre la reforma de la cúria romana.
-
- Altres informacions:
 - Memorial Pere Tena del CPL concedit a l'Abadia de Montserrat i celebrat el 10 de febrer de 2015, 1er aniversari de la mort de Mons. Pere Tena.
 - Congrés Litúrgic de Montserrat durant l'abril de 2015 en commemoració del centenari del Congrés de 1915.
 - Capellans difunts.
 - Capellans malalts.
 - Obres a la Residència de Sant Josep Oriol. El Sr. Bisbe Auxiliar, Mons. Sebastià Taltavull, informa que s'ha edificat un quart pis; s'han eliminat les barreres arquitectòniques, amb dos ascensors nous. En aquests moments hi ha 60 residents. Hi ha preveres en llista d'espera.

6. Precs i preguntes

Es planteja la conveniència de fer una revisió dels deu anys de la desmembració de la diòcesi i de la creació de dues noves diòcesis. Es pregunta sobre el futur de la diòcesi pel que fa al seu Pastor. Es recorda la greu persecució dels cristians en el territori dominats per l'Estat Islàmic. I el Delegat diocesà de Pastoral Social comparteix també, arrel de les seves visites al Centre d'Internament d'Estrangers (CIE), les situacions a Ceuta i Melilla com a atemptats als drets humans.

7. Pregària final

La reunió es clou amb la pregària de l'Angelus i el dinar al menjador del Seminari Conciliar de Barcelona.

Organismes diocesans

Delegació d'Ensenyament: Carta sobre la preinscripció a la classe de religió

Barcelona, 13 de febrer de 2015

A l'atenció dels ARXIPRESTOS i RECTORS
de l'Arquebisbat de Barcelona

Estimat mossèn,

Ens plau recordar-vos novament que del 10 al 17 de març, tindrà lloc a Catalunya l'anomenat «període de preinscripció» en què les famílies podran sol·licitar plaça per als seus fills en centres docents sostinguts amb fons públics; és a dir, tant en les escoles públiques, com en les privades concertades.

Sabeu que, en sol·licitar plaça per a un fill o filla en una escola concreta, els pares tenen l'oportunitat d'indicar, segons la legislació vigent, si desitgen que hi rebi formació religiosa catòlica, d'acord amb el currículum proposat per l'episcopat. Ara és el temps de demanar-la.

SI no hi ha classe de religió en algun centre de la vostra demarcació parroquial, la Delegació us explicarà els passos que cal fer i estarà al vostre costat. Primer de tot, caldria trobar eventuais pares interessats a demanar la Religió ja sigui de la catequesi o que conegueu.

Us preguem sobretot que feu el que estigui al vostre abast per recordar als pares i mares amb fills en edat escolar, que tenen relació amb la vostra parròquia, que sol·licitin que en les escoles respectives rebin l'ensenyament de la religió catòlica. Paga la pena que en parreu a l'homilia, esmentar l'oportunitat de fer la inscripció a la classe de Religió, d'explicar també als catequistes, etc...

Aquest ensenyament no és, ja ho sabem, la catequesi que fem a les parròquies, però pot ser-ne un òptim complement. El material nou que us donem pot servir molt si en parreu i el difoneu.

Tot això, es pot concretar fent, si es pot, un seguiment dels pares amb infants de tres i de sis anys, dels nois i noies de catequesi de Comunió i de Confirmació.

Gràcies per tot el que pugueu fer.
Afectuosament en Crist,

Dr. Ramon Corts i Blay
Delegat Diocesà d'Ensenyament

Delegació de Pastoral Familiar: Trobada sobre els matrimonis mixtes islamocristians

Barcelona, 12 de febrer de 2015.

Benvolgut Sr. Rector,

La presència d'immigrants al nostre país és un fet cada vegada més normal — La nostra societat en molts aspectes és multicultural. Els immigrants ni tan sols s'estableixen definitivament entre nosaltres, sinó que contreen matrimoni, no rarament, amb els propis del país. Des del punt de vista pastoral, els responsables de la preparació matrimonial no sempre sabem com actuar, principalment en el cas de mixta religió, i més especialment si són de religió musulmana.

Dins de la praxi pastoral els trobem, i ens trobarem cada vegada més, amb nois i noies, cristians i musulmans, que s'enamoren i volem emprendre l'aventura de fundar una família que podem anomenar interreligiosa o mixta. A França per exemple es calculen uns 35.000 matrimonis mixtes islamocristians cada any. No és una aventura gens fàcil per molts motius. A casa nostra, quina és la situació? Quants matrimonis mixtes s'estableixen cada any? Quin acompanyament en fem? Quins consells els donem quan ens venen a consultar? Quina situació legal implica? Segur que hi podeu afegir moltes preguntes més. La Delegació de Pastoral Familiar ha convidat a la Sra. Anne Balenghien que ens parli del repte dels matrimonis mixtes islamocristians, a partir de la seva pròpia experiència i de les reflexions que altres dones cristianes, casades amb musulmans, com ella, han fet en el si del GRIC (Grup de Recerca Islamocristià). Ella és una catòlica francesa que fa molts anys que viu al Marroc i que està esposada amb un musulmà d'aquell país.

Us oferirem també bibliografia i referències diverses per a poder aprofundir posteriorment en el tema, per si és del vostre interès.

Us convidem, doncs, a participar en aquesta trobada que tindrà lloc a la Sala Pere Casaldàliga, de la llibreria Claret, el divendres dia 27 de febrer de 2015, de les 11 a les 12.30 hores. Per les implicacions pastorals que tenen els matrimonis mixtes, criem que és prou interessant la vostra participació en aquesta trobada.

Vostre,
Mn. Manuel Claret
Delegat Diocesà de Pastoral Familiar

Delegació Diocesana de Pastoral Familiar: Carta sobre la Setmana de la Família

Barcelona, febrer de 2015.

Benvolgut Mn.:

En el marc dels deu primers dies del mes de març, es celebrarà la Setmana de la Família en tots els bisbats de Catalunya. En els darrers temps la temàtica sobre la vida i reptes que té plantejats la família són objecte de preocupació per a l'Església, tant del Sínode extraordinari celebrat recentment com de l'ordinari que se celebrarà el proper mes d'octubre.

Durant la Setmana de la Família seria bo que en les comunitats s'organitzés alguna activitat que donés a conèixer i sensibilitzés sobre aspectes diversos de la vida familiar: els valors, la importància, les dificultats, o els reptes que tenen plantejats les famílies. Algunes de les activitats apropiades per organitzar durant la Setmana de la Família poden ser donar a conèixer com s'ha desenvolupat el Sínode extraordinari i/o respondre a les preguntes que la Secretaria del Sínode ha adreçat a tots els fidels per a preparar el Sínode ordinari sobre la família, i que el mateix Sr. Cardenal de Barcelona ha convidat a contestar-les. Us fem arribar, també, unes pregàries dels fidels per a les celebracions eucarístiques per a la Setmana de la Família.

En breu rebreu les catequesis, preparatòries de la VIII Jornada Mundial de la Família, que el proper setembre se celebrarà a Filadèlfia, i que també pot ser un material útil a treballar a favor de la pastoral familiar.

Finalment, la Delegació de Pastoral Familiar ha editat uns cartells per a la Setmana de la Família, amb el lema «L'amor, missió de la família».

Restem a la vostra disposició per tot el que creieu que pot oferir la Delegació de Pastoral Familiar.

Vostre,

Mn. Manuel Claret
Delegat Diocesà de Pastoral Familiar

Crònica

Exhumació de les despulles del beat Josep Samsó i Elias

La basílica de Santa Maria de Mataró va viure el divendres 6 de febrer al matí l'acte d'exhumació de les despulles del beat mossèn Josep Samsó i Elias, que fou rector de la basílica i va morir com a màrtir de Crist durant la persecució religiosa dels anys 1936-1939 del segle passat. Actualment les despulles del beat reposen a la Capella de les Santes de la basílica mataronina i el procés d'exhumació es va realitzar per traslladar-les a un lloc adequat per la conservació de les restes i la veneració dels fidels.

Per dur a terme aquest acte es va nomenar un tribunal especial format pels següents membres: el Delegat Episcopal, Dr. Xavier Bastida, com a president del Tribunal; el Promotor de Justícia, Dr. Vicente Benedito, que vetllava per l'aplicació estricta del procediment indicat per la Congregació per a les Causes dels Sants. Va actuar com a Notari el Sr. Josep Maria Trullols, que ho és del Tribunal Eclesiàstic, en presència del Vicari Episcopal de la Zona i rector de la basílica, Mn. Segimon Garcia, i el metge forense Dr. Lluís Borràs.

També eren presents alguns dels sacerdots que han exercit el seu ministeri en el mateix lloc que el beat, entre d'altres, Mn. Josep Colomer i Mn. Joan Barat. Igualment hi varen assistir dos laics com a testimonis oculars, la Sra. Mercè Castells i el Sr. Miquel Cabré, amb l'assistència també del germà marista Mariano Santamaría, vicepostulador de diverses causes de beatificació. Presidí l'acte el Sr. Bisbe Auxiliar i Vicari General de l'Arquebisbat, Mons. Sebastià Taltavull.

El procediment que se segueix en un acte com aquest compleix les normes estrictes marcades per la Congregació per a les Causes dels Sants que, en aquest cas, estan reflectides en un document de la Congregació en el qual s'especifiquen i detallen totes les condicions d'extracció del cos i els procediments i caucions que cal observar en la manera de procedir i en l'extracció de les relíquies.

En posterioritat a l'acte d'exhumació, el divendres dia 27 de febrer de 2015, es va fer a la basílica de Santa Maria una celebració litúrgica presidida pel Sr. Cardenal Arquebisbe de Barcelona, Dr. Lluís Martínez Sistach, en la qual les despulles del beat foren dipositades a una nova urna de vidre i en un nou lloc d'honor a la Capella de les Santes, sota una imatge del Crist Bon Pastor, tot donant gràcies a Déu pel testimoni i les virtuts del doctor Samsó, i amb la participació de tot el poble fidel.

L'Abadia de Montserrat rep el I Memorial Pere Tena de Pastoral Litúrgica

Presidí l'acte el cardenal arquebisbe de Barcelona, Dr. Lluís Martínez Sistach

El dia de Santa Escolàstica, el 10 de febrer de 2015, va tenir lloc al monestir de Montserrat l'acte de proclamació i lliurament a aquesta Abadia del I Memorial Pere Tena de Pastoral Litúrgica. Presidí l'acte el Dr. Lluís Martínez Sistach, cardenal arquebisbe de Barcelona, i comptà amb la presència de Mons. Agustí Cortés, bisbe de Sant Feliu de Llobregat, i de Mons. Joan-Enric Vives, arquebisbe-bisbe d'Urgell.

L'acte de la proclamació i el lliurament, celebrat en una de les sales del monestir, va estar precedit de la participació dels assistents a l'acte en la missa conventual del cenobi.

En el lliurament, el Dr. Jaume Fontbona, president del Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona (CPL), va dir que aquest guardó vol reconèixer a l'Abadia de Montserrat tota la tasca que realitza tant en l'àmbit celebratiu, com de reflexió i d'estudi, com de divulgació de la Litúrgia i de la Pastoral Litúrgica.

El president del CPL va fer referència també a la tasca que l'Abadia de Montserrat ha fet i fa al nostre país en posar a l'abast la pedagogia de la reforma litúrgica a la missa conventual i a les laudes i vespres. Així mateix va parlar de la «ingent obra en el camp de la música litúrgica, o la tasca pedagògica i d'acompanyament que comporta la retransmissió de les celebracions pels diversos mitjans de comunicació. I també ha fet una gran tasca de difusió i d'interpretació i pedagogia de la Paraula de Déu amb la reconeguda «Bíblia dels monjos de Montserrat», així com la col·laboració del monestir, i més especialment del monjo pare Guiu Camps a la *Bíblia Catalana Interconfesional* (BCI).

El bisbe Pere Tena recordava sempre que la Paraula de Déu havia de ser escoltada, celebrada i viscuda, perquè un dia tots els cristians puguem asseure'ns a la mateixa taula i donar-ne gràcies a Déu.

Un altre element considerat en l'atorgament del I Memorial Pere Tena és el paper important realitzat al moviment de renovació litúrgica al nostre país amb la celebració, fa cent anys, del primer Congrés Litúrgic de Montserrat de 1915, el qual aquest any s'escau el primer centenari.

Celebració de dues eucaristies per als catequistes i famílies a la basílica de la Sagrada Família

El Sr. Cardenal Arquebisbe, Dr. Lluís Martínez Sistach, presidí dues misses per als catequistes i famílies el diumenge 22 de febrer de 2015, a les 17 hores, i el diumenge 1 de març de 2015, també a les 17 hores a la basílica de la Sagrada Família.

En totes dues celebracions, el Sr. Cardenal pronuncià l'homilia en què féu referència al ministeri dels catequistes i als dos Sínodes episcopals convocats pel papa Francesc sobre la família, el Sínode extraordinari del mes d'octubre de 2014 i l'assemblea ordinària a celebrar durant el proper mes d'octubre de 2015, sobre el qual ha fet també una consulta que s'està treballant en les reunions arxiprestals i en altres àmbits i moments de l'activitat pastoral de les parròquies i els moviments matrimonials i familiars de la nostra diòcesi.

Per poder assistir a aquestes celebracions de l'eucaristia al temple dissenyat per Antoni Gaudí era imprescindible la presentació d'una invitació gratuïta, sense la qual no es podia accedir al temple, atès que l'aforament d'aquest és limitat per les normes de seguretat.

En aquestes dues ocasions es varen destinar un total de 40 invitacions per a cada una de les parròquies de les zones pastorals convocades en cada celebració. El 22 de febrer foren convocades les parròquies de les zones pastorals 1, 3 i 5, i el diumenge 1 de març les parròquies de les zones pastorals 2, 4 i 6.

Les invitacions per a cada parròquia es podien recollir dues setmanes abans per tal que el cap de setmana anterior a la Missa es poguessin distribuir entre les famílies i catequistes de cada parròquia.

Les invitacions es varen lliurar —com ja és habitual— a la sala de visites del Seminari Conciliar de Barcelona, al carrer de la Diputació, 231, de 10 a 14 hores, i de 16 a 20 hores, presentant una butlleta que s'enviava amb la carta de la comissió organitzadora durant els dies assenyalats en la mateixa carta.

Les invitacions que no foren retirades en els dies esmentats —per exemple, els dies 16, 17 i 18 de febrer per a la Missa de l'1 de març de 2015, a partir de l'endemà, el dijous 19 de febrer de 2015, es varen posar a la lliure disposició de les parròquies que en necessitaven més fins que es varen exhaurir.

Acte de cloenda de la celebració dels 70 anys de la fundació de Càritas Diocesana

En motiu del tancament de la celebració dels 70 anys de Càritas Diocesana de Barcelona, més de 350 treballadors i voluntaris de Càritas es van reunir el 29 de gener de 2015 al vespre al cinema Cinesa Diagonal de Barcelona. El motiu era doble: per una banda presentar el llibre «70 vegades 7, 7 dies en els 70 anys de Càritas», que el 9 de febrer va sortir a les llibreries; i, per altra part, poder veure l'estrena de la pel·lícula «Samba», que s'estrenarà el proper mes de març.

El llibre narra al voltant de 20 històries de persones que han estat ateses a l'entitat, relata les seves expectatives, els seus patiments... Alhora, podem llegir la veu dels treballadors de l'àmbit social que acullen i acompanyen aquestes persones. El llibre ha estat escrit pel metge Albert Figueras i editat per Plataforma Editorial.

Durant l'acte varen parlar Salvador Bacardit, delegat episcopal de Càritas, que va agrair a tots els treballadors i voluntaris la tasca que realitzen. Per la seva banda, Jordi Nadal, editor de Plataforma Editorial, va agrair a Càritas la confiança en fer aquest llibre. Fernando riera, de A Contracorriente Films, distribuïdora de la pel·lícula, també va agrair la possibilitat de poder sumar-se a un acte com aquell. «Samba» —va dir— és una pel·lícula molt adient per la tasca que realitzen a Càritas: és una història d'ajuda mútua.

Després es va projectar la pel·lícula «Samba», que narra la història d'un jove africà que arriba a París i coneix una treballadora social i una voluntària que l'acompanyen en el seu episodi vital. En acabar, el director de Càritas Diocesana de Barcelona, Salvador Busquets, va agrair l'assistència a tots: «Avui és el primer dia dels propers 70 anys de Càritas. Per això, cal tenir una mirada agraïda dels 70 anys de la institució, i alhora una mirada esperançadora per tot el que vindrà», va concloure.

Informació

Representació de la vida i passió de Santa Eulàlia

Amb motiu de la festa de Santa Eulàlia, titular amb la Santa Creu de la catedral de Barcelona el dissabte 7 de febrer (a les 20.45h.) i el diumenge 8 de febrer (a les 16.45h) es va representar, a la catedral, la vida i la passió de la santa barcelonina.

L'Esbart Ciutat Comtal va presentar «Eulàlia» que és un espectacle de dansa sobre la vida de la santa en què intervenen vint-i-set dansaires. Es compon de deu quadres escènics i musicals: la presentació de la santa a Barcelona, la professió de la fe, la defensa de les seves creences davant del pretor romà Dacià —que la condemna a ser empresonada i martiritzada fins a la seva mort a la creu—, el trasllat (en què intervenen una trenta de persones més) en processó solemne de les seves relíquies des de Santa Maria de les Arenes (o del Mar) fins a la cripta de la catedral i la seva glorificació com a màrtir i patrona de Barcelona.

Aquesta representació dansada que reflecteix l'enaltiment dels valors humans i cristians —fidelitat, llibertat i fermesa en les pròpies creences— és alhora una ofrena per a homenatjar la patrona de la ciutat i valorar un bé patrimonial de gran importància religiosa, cultural i social.

En un presbiteri de la catedral convenientment disposat i il·luminat, l'espectacle és d'una gran bellesa plàstica. La direcció i la coreografia és de Lluís Calduch Ramos; la música, de Francesc Cassú Jordi i el vestuari ha estat dissenyat per Pau Fernández. Amb motiu de la festa de la santa, a la catedral, el dia 12 de febrer, es varen celebrar aquests cultes: a les 9.30 h. a la cripta, cant de Laudes i dels Goigs; a les 18.30h, Vespres. A les 19h, a l'altar major, Missa Conventual. En acabar, es va fer la visita corporativa a la cripta i el cant dels Goigs. El Cor de Cambra Francesc Valls, durant la missa, va interpretar diversos motets polifònics.

La cripta on es venera el sepulcre de la santa aquell dia va romandre oberta sense interrupció de les 10 a les 18h. i va ser visitada per moltes noies i dones que porten el nom de la patrona de la ciutat. Les Eulàlies que ho volien es podien apuntar al Llibre d'Or de la catedral.

Finalment, dues parròquies que tenen a la santa com a titular varen celebrar una missa amb un bon grup de feligresos, amb els seus rectors respectius, a la cripta: el dissabte 7 de febrer al matí: a les 10.30h. la parròquia de Santa Eulàlia de Vilapicina, de Barcelona, i a les 11.30h., la parròquia de Santa Eulàlia de Provençana, de l'Hospitalet de Llobregat.

Edició de la «Bíblia de la Comunitat» per exposar-la en un lloc d'honor en les esglésies i en les llars cristianes

S'ha fet una nova edició en format gran de la Bíblia Catalana Interconfessional, amb il·lustracions de Perico Pastor. S'ofereix aquesta edició a totes les esglésies de les nostres diòcesis i a les llars que desitgin entronitzar la paraula de Déu i fer-ne un punt de referència de la pregària i de la convivència familiars. Per això aquesta edició es presenta sota aquest doble lema «Cap església sense Bíblia. Cap família sense paraula de Déu».

Presenten aquesta edició en una carta Mn. Joan Magí, president de l'Associació Bíblica de Catalunya (ABCat), i Mn. Jaume Fontbona, president del Centre de Pastoral Litúrgica (CPL). Aquest és el text de la carta del mes de febrer de 2015:

Benvolgut, benvolguda:

La tasca de divulgació de la paraula de Déu és una de les més necessàries en l'Església del nostre temps. La Bíblia és un tresor de saviesa divina i humana, viva expressió del disseny de salvació del Déu misericordiós que ha salvat la humanitat en i per Jesucrist. La Bíblia demana el compromís de tots els qui creiem en Jesús, Messies i Senyor, per tal que les riqueses de la Paraula siguin conegudes i estimades. Així ho fem en cada celebració litúrgica, però també cada vegada que en el secret del propi cor o en el caliu de la comunitat preguem amb la Paraula i la portem a la vida.

El Concili Vaticà II equipara la Paraula al Cos del Senyor en la Constitució Dogmàtica *Dei Verbum*, on es llegeix: «L'Església ha venerat sempre les divines Escripures com també ha venerat el cos mateix del Senyor. Per això, especialment en la sagrada litúrgia, no deixa mai de prendre el pa de vida de la taula, de nodrir-se'n i de distribuir-lo als fidels, tant el pa de la paraula de Déu com el cos de Crist» (núm. 21). Aquesta presència de la Paraula té un caràcter sacramental, de manera que el misteri de la salvació està com inserit dins l'Evangeli del Senyor. Com diu el papa Francesc en l'Exhortació *Evangelii Gaudium*, «l'Evangeli, on brilla gloriosa la creu de Crist, invita insistentment a l'alegria» (núm. 5).

La centralitat de la Paraula en la vida de l'Església ha de tenir una aplicació concreta en les nostres Esglésies, si realment volem significar que la Bíblia conté la paraula de Déu, i per això mereix una gran veneració. En aquesta línia, en l'Exhortació postsinodal *Verbum Domini* el papa Benet XVI va escriure:

«Els Pares sinodals suggereixen que en les esglésies es destini un lloc de relleu on es col·loqui la Sagrada Escripura també fora de la celebració. En efecte, cal que el llibre que conté la paraula de Déu tingui un lloc visible i d'honor en el temple cristià» (núm. 68).

Voldríem recollir aquest preciós suggeriment del Sínode de la Paraula. Per això, presentem una nova edició bíblica en format major, prologada per l'Arquebisbe de Tarragona i President de la Conferència Episcopal Tarraconense, ornamentada estèticament per la intervenció de l'artista Perico Pastor, el qual ha dut a terme el disseny de la coberta i 21 làmines a tot color amb escenes rellevants de l'Escriptura. El text bíblic de la nova edició és el propi de la dotzena edició de la Bíblia Catalana Interconfessional-BCI (que inclou una revisió del Nou Testament i dels Salmes, feta segons els criteris establerts per la Santa Seu) i fou aprovat el 26 de setembre de 2007 per la Conferència Episcopal Espanyola. Un apèndix de citacions bíbliques corresponents a les lectures i salms de tots i cadascun dels dies de l'any contribueix a fer més útil l'edició que us presentem.

Hem donat a aquesta nova edició bíblica el nom de «Bíblia de la Comunitat» (BCom). L'oferim, en primer lloc, a totes les esglésies, grans o petites, de les nostres diòcesis perquè pugui ser col·locada en un lloc d'honor de l'espai sacre. Però, en un temps eclesial assenyalat pels dos Sínodes de la família (2014 i 2015), també l'oferim a les llars que desitgin entronitzar la paraula de Déu i fer-ne un punt de referència de la pregària i la convivència familiars. D'altra banda, aquest any, 2015, es compleixen cinquanta anys de la proclamació de la *Dei Verbum*, i pensem que l'entronització de la Bíblia, en la comunitat eclesial o en la comunitat familiar, és un gest important que reforça la devoció de tot el poble de Déu a la Paraula.

És previst que la «Bíblia de la Comunitat» (BCom) surti al carrer el proper dia 15 de març a un preu assequible (60 euros). Tanmateix, els qui encarreguin exemplars d'aquesta Bíblia fins al dia 10 de març (vegeu butlleta en el díptic adjunt) podran obtenir-la a un preu encara més avantatjós: 45 euros. A més, les bíblies encarregades amb anterioritat al dia 10 de març seran enviades gratuïtament com a paquet postal entre els dies 15 i 25 de març. Cordialment vostres, Mn. Joan Magí i Mn. Jaume Fontbona.

Les comandes es poden realitzar enviant la butlleta al Centre de Pastoral Litúrgica (c. Nàpols, 346, 1er. 08025 Barcelona), o bé a través de la pàgina web: www.cpl.es/BCOM.htm.

Lliurament d'un guardó a les Germanes Hospitalàries del Sagrat Cor de Jesús

El dilluns 16 de febrer de 2015, a les 19 hores, al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, l'alcalde Xavier Trias va presidir l'acte de lliurament de la Medalla d'Or al Mèrit Cívic a la Congregació de Germanes Hospitalàries del Sagrat Cor de Jesús. A l'acte hi assistiren el Dr. Lluís Martínez Sistach, cardenal arquebisbe de Barcelona; Maite Fandos, tinent d'alcalde de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports; sor Teresa Iní-

guez, superiora provincial de la congregació; Boi Ruiz, conseller de Salut, i Eduard Arruga, president de la Fundació Banc d'Aliments, i membres del Consistori municipal, així com una nombrosa assistència de ciutadans i ciutadanes.

En la sessió del 25 de juliol passat, l'Ajuntament de Barcelona va aprovar l'atorgament de la Medalla d'Or al Mèrit Cívic a la citada congregació com a «reconeixement a la seva contribució, des de la seva creació, a millorar la qualitat de vida i la salut dels nostres ciutadans».

Les Hospitalàries del Sagrat Cor de Jesús foren fundades l'any 1881 a Madrid pel beat Benito Menni, de l'Orde hospitalària de Sant Joan de Déu, per a l'assistència als malalts, especialment mentals i geriàtrics. Es va establir a Catalunya des del 1889 amb la primera fundació a Sant Boi de Llobregat. Actualment també hi ha comunitats i centres assistencials gestionats per la congregació a Barcelona, Martorell i Caldes de Malavella.

SUMARI

Prelat

<i>Decrets</i>	58
<i>Homilies i al·locucions: Homilia en la missa per TVE a la basílica del Tibidabo. Homilia en motiu de la Jornada Mundial de la Vida Consagrada. Homilia en la Missa pel dimecres de Cendra</i>	58
<i>Paraula i Vida: La festa de la Candelera; La globalització de la solidaritat; Una Quaresma oberta a la Pasqua; No tingueu por de la confessió.</i>	65
<i>Comunicats de premsa: El Cardenal participa en la plenària del Consell Pontifici per als laics. El director de l'Osservatore Romano obre un cicle de conferències sobre el Sínode de la Família. Pregàries pels cristians perseguits</i>	70
<i>Articles i Declaracions: Conferència sobre Joan Pau II, legislador de l'Església (Universitat de Lugano).Una història d'amor, pròleg al llibre de Càritas. L'evangelii Gaudium i Antoni Gaudí, ecologista ante litteram</i>	71

Secretaria General

<i>Nomenaments no parroquials</i>	89
<i>In pace Christi: Mn. Francesc Tena Garriga, Mn. Francesc Vergés i Vives, Marcos Pou i Gallo, Mn. Miquel Maria Pareja Beygual</i>	90
<i>Capítol de religioses</i>	95

Consell Presbiteral

Crònica de la reunió del 11/02/2015.	96
---	----

Organismes diocesans

<i>Delegació d'Ensenyament: Carta sobre la preinscripció a la classe de religió..</i>	101
<i>Delegació de Pastoral Familiar: Trobada sobre els matrimonis mixtes islamocristians</i>	102
<i>Delegació Diocesana de Pastoral Familiar: Carta sobre la Setmana de la Família</i>	103

Crònica

Exhumació de les despulles del beat Josep Samsó i Elias.	104
L'Abadia de Montserrat rep el I Memorial Pere Tena de Pastoral Litúrgica.	105
Celebració de dues eucaristies per als catequistes i famílies a la basíli-	

ca de la Sagrada Família.....	106
Acte de cloenda de la celebració dels 70 anys de la fundació de Càri- tas Diocesana	107

Informació

Representació de la vida i passió de Santa Eulàlia.....	108
Edició de la «Biblia de la Comunitat» per exposar-la en un lloc d'ho- nor en les esglésies i en les llars cristianes.....	109
Lliurament d'un guardó a les Germanes Hospitalàries del Sagrat Cor de Jesús.....	110

Subscripció anual: 30,05 €

Exemplar solt: 3 €

*El preu de la subscripció comprèn només l'edició del «Butlletí
de l'Arquebisbat de Barcelona» de l'any en curs*

